

PERENDE

1998

Müge İplikçi 1966-

Öyküler

DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN
HER ŞEY BİR AT SİNEĞİ İLE BAŞLADI
HARİKA'NIM
YALNIZLIĞI SEVMEYEN GÜNCE
LİZET, AH LİZET
SEVDİĞİMİZ GÜNÜN FOTOĞRAFI
"GEÇMİŞ OLSUN, TAMAM"
HER YERDE
SAKAYIKLAR
KEŞİF 1
KEŞİF 2 YA DA HERMAN'IN SALLY'YE OLAN AŞKI
KRONOLOJİK SORGULAR
DEĞİŞİYORUZ SANIRIM I
DEĞİŞİYORUZ SANIRIM II
DEĞİŞİYORUZ SANIRIM III
KATIRTIRNAKLARI MANTARLARA KARŞI
BİR SARI ELBİSE PEŞİNDE
AŞURE
BİLDİK MASALLAR
ŞALGAMLAR, VİTRAYLAR VE YOLCULUKLAR
YAŞLI ADAM VE DENİZ
VEDASIZ DOSTLAR
KISKANÇ KADIN
PERENDE

DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN

ÖYKÜ

Motosiklet kazası Anlatıcı, anneannesini Yeşilköy'deki evinden almış, huzurevine yatırmaya götürüyordur. Motosikleti o kullanıyordu ve anneanesi arkasındadır. Anneanesi korkudan, ölüyorum diye bağıırıyordu ama torunu bu sesleri duyduka bu hislerine, yabancı olduğu bir yere gidip orada yaşamaya başlayacak olmasının neden olduğunu düşünüyordu. Bu sebeple gaza daha çok basar ve bir süre sonra ne yanından geçtiği görüntüleri, ne de anneanesinin sesini fark eder. Kontrolünden çıkan hız yüzünden başka bir zaman dilimine atlayabileceği aklına gelmemiştir. Bilinçsiz şekilde yol alırken kendine geldiğinde artık motosikletin üstünde değildir. Anneanesi ve motosikleti görünürde yoktur. Ot bürümüş bir yolda üstü başı toz içindedir.

Anlatıcı zaman atlar Biraz sonra yolda birini görür. Ona doğru gelen, bisikletli genç bir kız vardır. Bembeyaz bir elbise giymiştir ve çok güzeldir. Anneanesinin geçliğidir. Onu hiç umursamadan, ufak bir tebessümle yanından geçip gider. Kaybedecek, onunla harcayacak tek bir zamanı yok gibi bir hali vardır. Bir günlük ömrü olan bir kelebek gibidir. Yanından geçip gidince torunu onu gözden kaybeder ve pişman olur. Ama elinden bir şey gelmez. Anlatıcı akşam geç saatlere kadar yürür. Tandık bir yer arar ama bulamaz. Aç, susuz ve mutsuz bir şekilde titreyerek bir ağacın dibinde büzülüp uyumaya çalışır ama başaramaz. Çok üşüyordu. Titremeleri biraz sakinleşir. Ucuz bir bilim kurgu romanında gibi hissediyordu. Çok sonra sabah olur. Güneş doğarken kendini biraz daha iyi hissetmeye başlamıştır. Tekrar yola koyulunca küçük bir dere görür ve su içmeye eğilir ama bir katilin suratının suda yansımalarını görebilir. Kocaman bir çığlık atar ve gene bayılır.

Doğum günü sürprizi Kendine geldiğinde solgun bir yüzle Beşiktaş-Taksim dolmuşundadır. Dar bir arabanın ön koltuğuna sığışmaya çalışıyordu. Kit kanaat ay ortasını getirdiği harçlığından dolmuş parasını bozuk para olarak saymaya başlar. O sırada birisi ona sataşır. Bir an önce yerleşmesini, kendinin de bineceğini söyler. Kaba şekilde konuşur. Kadına, gayet sakin ama bir yandan alay

edercesine cevaplar verince kadın daha da sinirlenir. O anda arkadan bir adam da çok öfkeli şekilde araya girer. Gelip anlatıcının boğazına sarılır. Anlatıcı nefes alamaz ve morardığını hissederek. Çantasından zar zor spreyni çıkarır. Spreyi sıkınca kadının gözlükleri delinir. Yolcuların şaşkın bakışları arasında iki cesedi dolmuş durağına taşır. Dolmuştaki yerine biner, hızla Taksim'e gitmeye çalışır. Anneanesiyle orada buluşacaktır. Bembeyaz döpiyesi ile anneanesi onu kucaklar. Seksen iki yaşında olmasına rağmen hala muzip gülüyordur. Evine yerleştirdiği Yeşilköy Huzurevi arasındaki mültivizyonu nasıl bulduğunu sorar. Doğum günü hediyesidir ve hediyeleri, sürprizleri bitmemiştir. Evde onu bir motosiklet de bekliyordur. Anlatıcı kekeler ve ağlar. İki kişiyi öldürdüğünü söyler. Anneanesi o devirde kimsenin doğru dürüst olmadığını, ölmemiş sersemleşmiş olabileceklerini söyler ve geçiştirir. Hem ölmüş bile olsalar onun kafası karışık olduğu için olayların öyle geliştiğini belirtir.

TEMALAR

Gizem Öykü içerisinde anlatıcının zamanda atlaması, bir dolmuş içinde uyanması ve katil olduğunu düşünmesi, anneanesinin hediye mültivizyon gösterisi öyküye gizem unsuru katan ayrıntılardan bazılarıdır. Gerçek hayat ile düşün birbirine karıştığı bölümlerden de söz edilebilir. Fakat düş ile gerçek arasında birbiri ile paralel giden durumlarda söz konusudur. Zaman atladığı bölümde suya yansıyan yüzün katil olması ve dolmuşta iki insanı hastanelik etmesi, ayrıca hem düşünde, hem de Taksim'de bulunduğu, anneanesinin beyaz elbise giymiş olması bu durumlardan bazılarıdır.

HER ŞEY BİR AT SİNEĞİYLE BAŞLADI

ÖYKÜ

Kuruluş efsanesi Anlatıcı, İstanbul'un kuruluş hikayelerinden bahseder. Efsanelerden birisini anlatır. İÖ isimli bir genç kızla Zeus'un gizli aşkı, kıskanç ve ateşli Hera'nın gazabına uğramıştır. Zeus tarafından, çaresizlikten ve onu korumak adına ineğe dönüştürülen İÖ, Hera'nın kendisine musallat ettiği bir at sineğinden kurtulmak için kaçmıştır. Yollar, dağlar aştıktan sonra Trakya'ya varmıştır. At sineği ise o kadar yapışkandır ki Haliç'e kadar kızın peşini bırakmamıştır. İÖ ise tam o noktada Zeus'un kızını doğurmuştur. Ona Keroessa adını vermiştir. Zaman geçince denizlerin Tanrısı Poseidon, Keroessa'ya aşık olmuş, ikisinin aşkından Byzas olmuştur. Byzantion ise Byzas'ın ürünüdür. Bu, kentin kuruluş efsanelerinden sadece birisidir.

Kendini arayış Anlatıcı, asıl anlatmak istediğinin bunlar değil sorunun kendi sesi olduğunu söyler. Kendi farklılığını yaratacak dili ararken tamamen dilsiz kaldığını belirtir. Son olarak kendisini savunur. Eskiliğine karşı sapına kadar dürüst bir at sineği olduğunu ve hep öyle kaldığını söyler.

TEMALAR

Mitoloji/Sorgulama Mitoloji ile başlayan ve anlatıcının duygularını ve düşüncelerini mitolojiden yola çıkarak türettiği bir öyküdür. Geçmişte yaşanmış, yok olmuş veya susturulmuş sesler gibi kendi gerçekliğinin de yaşanıp bitip geçmişte kalarak yok sayıldığını savunmaktadır. Oysa yüzyıllar önce tüm bunlar keşfedilmiş, yaşanmış veya yapılmıştır, kendi yapamadığını hissettiklerinin aksine. Anlatıcı arayış ve sorgulama içindedir.

HARİKA'NİM

KİŞİLER

Harika Evinde otuz kedisi, sekse iki yaşında annesi ile yaşıyordur. Terzidir ve geçimini gelinlik dikerek sağlıyordur. Sabiha'nın gelinliğini de o dikmiştir. Annesinin yarattığı travmalar sebebiyle ne annesini, ne babasını, ne de kocasını sevebilmiştir.

Sabiha Yedi yaşında bir kızı ve saygın bir işi vardır. On yıllık evlidir. Kocasından aldatıldığını düşünmektedir.

ÖYKÜ

Sabiha'nın kazası Sabiha, yedi yaşındaki kızıyla, sakin bir evlilik hayatı sürmektedir. Fakat bir sabah kocasıyla büyük bir kavga eder ve kavga sonrası trafik kazası yapar. Kocasını ile olan kavgası yüzünden dalgınlaşmış ve arabayı ters yola sürmüştür. Çarptığı arabanın kaportasını alıp götürmüş, adamdan büyük tepki görmüştür. Adam bir sürü küfür etmiş, Sabiha ise stresten ağlamaktan başka bir şey

yapamamıştır. Kendisini aciz hissetmiştir. Kocasını cep telefonu ile aradığında ise kocası nazlanarak yarım saat sonra gelip, arabası zarar gören şoföre gerekli parayı vermiş, çok sinirlenmiştir. Ama bunun akşam dışarı çıkmak için iyi bir bahane olacağını bildiğinden siniri çabuk geçmiştir. Öykünün bu kısmı olayın sadece bir yanıdır.

Harika Hanım'ın öğütleri Sabiha kaza yapınca ilk evlendiği yılları hatırlar. Gelinliğin içindedir, kafasında ve elinde çiçekler vardır. Bekâretini vereceği adam zariftir. On yıl sonra kıskanç ve hastalıklı bir kocaya dönüşeceğinden haberi yoktur. Bunu ona bir kişi hariç kimse söylememiştir. O kişi de komşuları Harika'dır. Sabiha'ya, çok genç olduğunu, iyi düşünüp düşünmediğini sormuştur. Sevginin adım adım olduğunu, o adımı atmaktan korkmaması gerektiğini tembih etmiştir. Son olarak da gitmeyi istediği zaman gitme zamanının geldiğini, durmamasını, asla kendisini suçlamamasını belirtmiştir.

Sabiha'nın dönüşümü Anlatıcı, Sabiha'nın sabah kocasıyla yaptığı kavgaya geri döner ve ayrıntı verir. Kocasını bir dansöze aşık olmuştur. Sabah kavga etmişlerdir ve kocası ona kaba sözler söyleyerek gidişini umursamamıştır. Üzgün şekilde arabaya binen Sabiha, on yıllık evliliğini düşünerek yol alırken ters yola girmiştir. Aklına Harika Hanım'ın evlenirken ona verdiği nasihatler gelmiştir. Yaptığı kaza sonrası Sabiha'nın canına tak etmiştir. Karşısındaki kızgın adama sert çıkmış, suçunu kabul etmiş ve uzatmamasını söylemiştir. Kafası bozuktur. Sonra arabasının kontağını kapatmış, şaşkın bakışlar altında misket oynamaya başlamıştır. Bu bir kırılma anı gibidir.

TEMALAR

Evlilik/Kadın Farklı umutlarla evlenen Sabiha karakteri, bir çok kadının yaşadığı bir durumla karşılaşmıştır. Günden güne evliliği hayal kırıklığı yaşatmaya, hayatındaki adam nazik görüntüsünden uzaklaşarak kabalaşmaya başlamıştır. Aldatıldığını bilen Sabiha, umursanmamanın öfkesini de hissetmektedir. Karakterin saygın bir işi ve kızı ile mutlu olduğu bir evliliği vardır. Fakat aldatıldığını hissettikçe onu mutsuz eden evliliğinden sıyrılmakta zorlanmaktadır. Kendini aciz hissetmektedir. Gerdan kıvrımayı bile bilmeyen Sabiha'nın kocasının bir dansözle aşk yaşaması da bu duygusunu pekiştiren başka detaydır.

Özgürlük Sabiha, yıllar önce kendisine öğütler veren Harika Hanım'ı hatırlayarak bir kırılma anı yaşar ve kendine güveni artar. Kabuğundan, onu çevreleyen olumsuzluklardan sıyrılmamanın zamanı geldiğini fark etmiştir. Kendi içinde özgürleştiği hissedilir. Arabasına çarptığı ve ona küfürler ederek sinirini gösteren şoföre güvenli biçimde cevap vererek onu baskı altına alan duygulardan sıyrılır.

YALNIZLIĞI SEVMİYEN GÜNCE

ÖYKÜ

Evlilik zamanları Günce, Frankfurt'a gidişini anlatır. O günlerde yalnızdır. Havaalanında onu Saliha ve Yılmaz karşılamıştır. Şehre iner inmez eski bir macera aklına gelir ve canı çeker. O anki en büyük istasyona gitmek ister. Eski kocası Frankfurt'ta yaşayan bir kondüktördür. Ona göre bir Alman için fazla cömert, fazla iyi İngilizce konuşuyordur. Frankfurt'un girişindeki küçük evlerde oturuyorlardı. Anlatıcı olan Günce, o sıralar barda çalışıyordu. Akşam altıda işe başlayıp, sabah dörtte işten çıkıyordu. Yedi yıl evli kalmışlardır. Evinin güzelliğini ve bahçesini hatırlar. Çalıştığı yerdeki arkadaşı Sara ile iş çıkışı bazen bahçelerine gelir birkaç kadeh bir şeyler içmeye devam ediyorlardı. O sohbetlerden birinde Sara, hayatını değiştirmenin zor olup olmadığını, yalnızlık çekip çekmediğini sormuştur. Hayatının değişmediğini, ama yalnızlık konusunda bazen üşüdüğünü söylemiştir. Anlatıcının bahsettiği bu üşüdüğü anlar onun için karanlık anlardır. Bardaki çalışma hayatı devam ederken kendine kurutmalı çamaşır makinesi ve çift arıtmalı tozlar almıştır. O günleri anımsar.

Frankfurt'a gidişe karar verme Beylerbeyi Sarayı'ndaki bir gezideyken Frankfurt'a gitmek aklına gelmiştir. Rehber üç dil biliyordu. Rehber ile gezi ile ilgili sohbet etme imkânı bulmuştur. Kayıkhaneden geçip ayağını boğazın sularına sokmuştur. Bir asker düdük sesiyle onu uyarmış, yasak olduğunu söylemiştir. Ama onun için fark etmemektedir. Üzerinden insanlar gelip geçmiştir. O ise düşünmektedir. Geçmişini kırık dostluklar, kırık aşklar ile doludur. Frankfurt'a tekrar gitmeye o gün karar verir. İstanbul'daki rötarla gecenin ikisinde Frankfurt'ta olabilmıştır. Saliha ile Yılmaz'a on gün sonra geri geleceğini söylemiştir. Kararını çoktan vermiştir. Frankfurt banliyölerine gitmek istemektedir. İki arkadaşı kararına şaşırırlar. Yapmamasını söylerler. Kanıt aramaması için onu tembihlerler ama anlatıcı kanıtlarla yaşayabileceğini, fark etmeyeceğini söyler. Onun için yatak hazırlamış, dolaba sevdiği tavuk konservelerinden koymuşlardır. Ama onları dinlememiştir.

Anlatıcının derin düşünceleri Geceyi bir bankın üstünde geçirmiştir. Etrafında evsizler ve tekinsiz insanlar vardır. Sabah olunca Frankfurt banliyö trenine binmiştir. Yıllar sonra Frankfurt banliyölerine ikinci gelişinde, Saliha ve Yılmaz ile oturmuş eski fotoğraflar üzerine konuşuyordu. Fotoğraftakilerin asılardan beri tanıdığı insanlar olduğunu düşünerek konserve tavuğunu yemiştir. Aklının derinliklerindeki mekânların peşine düşmüştür.

TEMALAR

Yalnızlık/Hüzün İç dünyasına dair bilgi sahibi olabildiğimiz Günce'nin, yalnızlık içinde olduğu söylenebilir. Almanya'da yaşarken ve evliyken de kendi içinde yapayalnız kaldığı, çözüm bulamadığından sadece üşüyerek, karanlıktaymışçasına duygularını yaşadığı anlar vardır. Bu anlarda fiziki olarak da yalnız oluşu dikkat çekicidir. Yıllar sonra memleketine döndüğünde ise kalp kırıklıklarını ve ona bıraktıkları izlerle yaşamaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Frankfurt'a ikinci kez döndüğünde ise eski evini, dostunu, aşkını arayışı ve hüzünlenişi söz konusudur.

LİZET, AH LİZET

ÖYKÜ

İki farklı Lizet Öyküde anlatıcının kimi zaman başka birinden bahsediyor gibi anlattığı Lizet kendisidir ve zaman zaman iki farklı tarafından bahsediyordur. Benlik bölünmesi yaşamış gibidir. Üniversite de öğrenciyken çok doğal ve hassas duygulara sahiptir. Sonra ise bu duygular eskimiştir ve aptal kategorisine indirgenmiştir. İkisinin ortak noktaları kendilerini sevişleridir. Sevgileri, kedinin duvara tünleyen birini sevişi gibidir. Anlatıcı yanlışlarını, hatalarını hatırladıkça kötü hisseder. Bunlardan Lizet'in haberi olmaması gerektiğini düşünür. Çünkü üzülecektir. Anlatıcı hep Lizet'i anımsar. Kadın cinselliğe göndermelerde bulunarak alçaldığını, masumiyetini kaybettiğini belirtir. Unuttuğu yanlışlarını anımsar. Üstünde jartiyer vardır. Şimdiki durumunu ise külotlu çorapla ifade eder. Meydanlardaki ilanlarda külotlu çorap giyen kadınların imajı, geleceğine karşı güven sahibi oluşlarıdır. Anlatıcı kendini bulan, istediğini yapan ve özgürleşen, hayalleri olan kişinin kendini buluş anının çok güzel olduğunu söyler. Ama sonra düzelmesi gerekiyordur. Herkesin beklediği budur ve bu gerçekleşince doğruyu bulduğu düşünülüyordur. Bu şekilde davrandığında onaylanacaktır. Kendin çaresiz hissediyordur.

Kötü geçen konser O an konserdedir. Konser tıklım tıklımdır. Kalabalıktan ne kendini dinleyebilmiştir, ne de çalınanları... Evde oturan Lizet'i düşünmüştür. Yorgun argın otobüsten indiğini, elinde öğrencileri için aldığı hediyelerin olduğunu, eve götürdüğü iki kiloluk mezgıt torbasını hayal etmiştir.

Eve dönüş Kabataş'ta otobüsten inmiştir. Elinde iki kiloluk mezgıt torbası vardır. Tıkış tıkış trafikten kurtulur kurtulmaz eve gitmiştir. Karanlıktır ev ama mum yakarak biraz ışığa ulaşmıştır. Evde ses yoktur. Bütün kıyafetlerini çıkarır ama donunu çıkarmamıştır. Çünkü onu güvencesi gibi hissediyordur. Lizet'i düşünür. Vatan için çok şey yaptığını söyler. Hem kadındır, hem azınlıktır. Hem yabancı, hem kırık hissediyordur. Son güvencesi kimliksizliğidir. Anlatıcı ölüm ve intihar konularında imalarda bulunmuştur. Bunalımdadır. Sabah odaya ilk ışıklar girdiğinde bayat deniz kokusu odayı sarmıştır. Suları haloya geçmiş iki kiloluk mezgıt torbasından dolaydır bu koku. Yanında ise düşleri ve Sylvia Plath'in ünlü şiiri Lady Lazarus kitabı vardır.

TEMALAR

Azınlıklar/Kadın Lizet'in, yaşadığı ülkede azınlık durumunda olduğu ve bu durumun onun hayatını zorlaştırdığı söylenebilir. Anlatıcı bu konuda çok olay örneği sunmasa da, öyküye göre yaşadığı yerde, hem kadın hem azınlıkta olmak birçok sorunu, engeli beraberinde getirmektedir. Bu durum Lizet'i kimliksizleştirmiştir. Kadınlara karşı toplumun dayatmaları ve ön yargıları karakterin mutsuzluğuna sebep olan bir etmendir. Nasıl oturup kalkması gerektiği, kaltak olanlar olmayanlar, istenmeyen gebelikler, ahlaki tanımlamalar gibi bir çok durum bahsedilen ön yargı ve dayatmalara örnektir.

Mutsuzluk/Bunalım Lizet mutsuzdur ve bunalımdadır. Toplumun beklentileri ve kendi istekleri arasında kalmıştır. Öykü boyunca parça parça anlatılan ve farklı zaman dilimlerine ait olduğu anlaşılan bölümlerde, karamsarlık hâkimdir. Anlatıcının acı çektiği hissedilmektedir. Hatırlamak istemediği, masumiyetini yitirdiğini hissettiği anıları vardır. Ama toplumun beklentilerine uygun olduğunda da kendini iyi hissetmiyordu. Öykü de intihar ve bunalım konularına göndermeler vardır. Osmanlı Devleti zamanında yaşayan ve intiharı ile o dönem dikkat çekmiş Beşir Fuat ve intihar ederek

yaşamına son vermiş, bunalımlı şair Sylvia Plath'den bahseder. İntihar eden Beşir Fuat ve Sylvia Plath'in isimlerinin öyküde geçmesi, kadının aldığı balıkları halının üstünde bırakması ise Lizet'in bunalımda olduğu, intiharı düşündüğü fikrini güçlendirmektedir.

SEVDİĞİMİZ GÜNÜN FOTOĞRAFI

KİŞİLER

Mia Tayvanlı'dır. Anlatıcının, üniversiteden oda arkadaşı olduğu anlaşılmaktadır.
Hikmet Anlatıcının kocasıdır. Tekdüze, aşk barındırmayan bir ilişkileri olduğu söylenebilir.
Rifat Lizet ve Albert'in dükkanında çalışmıştır.
Melik Altınboynuz Pastanesi'nde garson olarak çalışıyordu.

ÖYKÜ

Gizemli fotoğraf Şermin, bir fotoğrafı anlatır. Kadın ve adam olağan şekilde durmuşlardır. Çözumsuzlükleri sevmediği için bir yerlere tıkip kurtulamayacağı bir fotoğrafı ve ne olduğunu çözmesi gerektiğini hissediyordu. Yakınlardaki Altınboynuz Pastanesi'ne gider hızlıca. Hikmet'i arar ve gecikeceğini söyler. Fazla kurcalamaz Hikmet, sesi de uyuklu gibidir. Garson, anlatıcıya ne istediğini sorar. Anlatıcı olan Şermin, ona fotoğrafı gösterir ve fotoğraftakileri tanıyıp tanımadığını sorar. Garson tanıyordu ama önce siparişleri almak istediği anlaşıyordu. Şermin kahve ve profiterol siparişi verir. Garson siparişleri getirir. Fotoğraftaki adam ve kadın cam tezgâhta yan yanadır. Arkalarındaki duvarda dev bir Kadaskope yazısı vardır. Duvardaki iki çerçeve ve kadınla adamın yüzü cam tezgâha olduğu gibi yansımıştır. Fakat bu ikinci mizansende adamın açık alnı, kadının kendinden emin keskin bakışlarına gölge inmiş gibidir. Bu ikinci sahnede birbirlerini hiç tanımıyor ya da birbirlerini sonsuza dek sürecek biçimde incitmiş iki eski tanışık karakter gibidirler.

Garsonun anlattıkları Garson o sırada anlatmaya başlamıştır. Fotoğraftaki mekân Gülberkerin dükkanıdır. O dükkâna çocukken çok gittiğini, fotoğraftakilerin dükkânın sahipleri olduğunu söyler. Kadın Lizet, kocası Albert'tir. Yakın zamana kadar dükkânları açıktır ama artık kapanmıştır. Kadın ölmüştür. Kocası ise İtalya'ya dönüşür. Garson, kadına fotoğrafı nerede bulunduğunu sorar. Şermin ise bir pasajdan aldığını söyler. Sahaf dükkânının önündeki fotoğrafların arasından aldığını belirtir. Ama o fotoğraf onda hep var gibidir. Garson esrarengiz konuşmaya başlar. Fotoğrafı saklamasını söyler. Orası bir saatçi dükkânıdır. Çocukken o dükkâna gitmeyi çok sevdiğini ve sahiplerinde çocukları çok sevdiğini söyler. Bir de akvaryum vardır dükkânda. Albert balıklara tutkundur. Lizet için ise külfettir. Şermin, Lizet ve kocasının kavga edip etmediklerini sorar. Garson hiç rastlamadığını ama bir keresinde ne olduğunu tam olarak bilmese de duyduğunu anlatır. Şermin, fotoğraftaki Lizet'in cama yansıyan suratındaki hüznün sebebinin merak ediyordu. Garson onu Rifat diye birine yönlendirir. Onun yardımcı olabileceğini söyler. Rifat, Aksaray'da bir saatçi dükkânında çalışıyordu. Saatçiliği Albert'tan öğrenmiştir.

Şermin'in heyecanı Şermin, o gece sabahı zor eder. Hikmet ile akşam yemeğini makul bir karı koca gibi yedikten sonra herhangi bir sorun da yaşamamışlardır. Bütün gün nerede olduğu ile ilgili sorularını geçiştirmiştir. O gece Şermin rüyasında Lizet'i, Albert'ı, garsonun çocukluğunu görür. Kendisi Lizet olmuştur. Ertesi gün hastanede işi bittikten sonra Rifat'ın dükkânına gider. Garson, Rifat'ın biraz ters bir adam olduğunu söylemiştir. Bu sebeple hazırlıktır. Ayrıca fotoğrafın önemli olduğu, başka kimseye bahsetmemesini de tembihlemiştir.

Rifat'ın korkutucu tavırları Rifat, garson Melik'in biraz durumdan kendisine bahsettiğini söyler. Fotoğraftakilerle neden bu kadar ilgilendiğini sorar. Fotoğraf ile arasında anlatılması güç bir bağ olduğunu ve fotoğrafın ve fotoğraftakilerin hikâyesini mutlaka öğrenmesi gerektiği cevabını verir. Şermin, Rifat'ın bakışlarından ürker. İçinden bir ses kalkıp gitmesini söylerken diğer ses oturmasını söyler. Rifat kalkıp kapıyı kilitlet ve kapının üzerindeki karton levhayı kapalı olduğunu belirtecek şekilde çevirir. Şermin'e yaklaşır korkup korkmadığını sorar. Korktuğunu anlamıştır. Sonra konuşmaya başlar. Neyi anlatmasını istediğini sorar. Başarılı, her gün aynı alışkanlıkların yaşandığı ev ve iş yeri dışında heyecan aradığını düşünüyordu. Bu fotoğrafta sandığı gibi bir gizem olmadığını söyler. İkisinin Karaköy'de dükkanları olduğunu, iyi anlaştıklarını, işlerinin durgun olduğu dönemde Lizet'in müzik öğretmenliği yaptığını anlatır. Bunların onu heyecanlandırması ihtimali ile alay eder ve sinirlenir. İşine bakmasını tembihler ve gitmesini ister. Şermin'in sesi çıkmaz. Gerçekten gidebilir mi diye sorar. Çünkü kapı kilittir. Adam onay verir. Ön kapıyı kilitlediğini hatırlar ve gidip kilidi açar. Artık özgür olduğunu söyler.

Şermin'in anıları O an hikaye geçmişe geçiş yapar. Şermin'in oda arkadaşı Mia artık özgürsün deyip onu uğurlamıştır. Küçük bir odada geçen iki yıldan sonra özgür olabilmıştır. Yurttaki oda arkadaşıdır. Onunla çok anıları olmuştur. Yalnızlıklarını paylaşmışlardır. O, Mia'ya gece mırıltılarını, Mia da ona odaya sakladıklarını hiç sormamıştır. Bursla kazandığı okula geldiği ilk günden beri artık özgürsün lafını duymayı bekliyordur. Orada yaşadığı günlerde her şey silinmiştir. Ama yine de özgürlüğü hiç düşünmemiştir. Mia özgürsün demiştir ama o bunu hiç öğrenememiştir. İstanbul'a tekrar döndüğünde, dersliklerde, klinik çalışmalarda da öğrenememiştir. Hikmet ile evleneceği zaman Mia'ya yazmıştır. Ondan kaçtığını anlayacaktır Mia ama yine de yazdığını anlatır. Mektupta onu da düğünde görmeyi istediklerini belirtmiştir. Hikmet ile evliliğinin dördüncü ayında güzel bir kutunun içinde kuru çiçekler göndermiştir. Hikmet ve Şermin evin en nadide yerine yerleştirmiştir çiçekleri. Şermin, Rifat'ın dükkânında Mia'nın gönderdiği çiçekleri düşünür. Amerika'nın orta eyaletlerinin birinde iki yıl süren tuhaf dostlukları olmuştur. Ülkesine dönmek için oldukça sabır göstermiş ve sonunda dönünce bu kadar acı içinde yaşamak durumda kalmıştır. Fotoğrafı bulana kadar unutmaya çalıştıkları fotoğrafı bulunca karşısına dikilmiştir. Şermin, Rifat'a kaldığını söyler ve gitmez. Rifat, tezgâhtaki bozuk bir saatle ilgilenmeye başlar. Sonra birden Mia'nın onu dürtüş anını yaşar. Bileklerini kesmiştir. Mia uyuma dedikçe, uyuyup rüyasında ülkesine gideceğini söylemiştir.

Şermin'in kafasından geçenler Dükkânda akşam olmuştur. Rifat, Melik ve Albert-Lizet'i düşünüyordur. Dördü arasında olabilecek kombinasyonları... Bir kaza sonucu ölen bir kadın, son nedeni Albert olan bir kadın. Müzik öğretmeni, onu çok seven bir öğrencisi tarafından öldürülen bir kadın. Asıl katil Şermin midir, belki de Rifat'tır diye düşünür. Fotoğraflar ise bir ölümün ardından utançla sahalara dağıtılan kaçış belgeleri gibidir. Şermin, Rifat'a bu kadar basit olmayacağını söyler. Dükkândan çıktıktan sonra biraz yürür. Hikmet'i, Mia'yı arar. Lizet'i...

TEMALAR

Gizem Öyküde Şermin'de bulunan fotoğraf merak unsurunu arttırmaktadır. Lizet ve Albert'a dair sorular, Şermin'in bu fotoğraf ile olası bağlantısı tam olarak aydınlanmamıştır. Garson'un anlattıkları ve Şermin'in kafasındaki düşünceler okuyucuya anlam kurma imkânı sağlarken bütünlük kurması konusunda gizemi sürdürecektir şekilde devam etmektedir.

Unutma/Hatırlama Şermin'in arayış içinde olduğu ve sık sık geçmişi anımsadığı görülmektedir. Seçimleri beklediği duyguları ona yaşatamamıştır. Fotoğraf Şermin için peşinden gideceği, kenara atamayacağı bir şey haline gelmiştir.

“GEÇMİŞ OLSUN, TAMAM”

KİŞİLER

Anlatıcı/Asuman Hakan ile kardeştir. Öyküler yazdığı anlaşılmaktadır. Klinikte çalışmaktadır.

Hakan Anlatıcı ile ayrı yumurta ikizidir.

Asuman Kismet'in ablasıdır. Okuluna devam edememiş ve erken yaşta evlenmiştir. Ailesine karşı öfke hissetmektedir.

Ali İhsan Anlatıcı ile yakın arkadaştır. Kismet ise bir dönem değer verdiği sevgilisi olmuştur.

Kismet Ali İhsan ile sevgili olmuştur. Aralarında uyum olduğuna inanmıştır. Eniştesi vasıtası ile iyi bir işe girmiş, hayatı değişmiştir.

Yusuf Elli yaşını geçmiştir. Tek katlı ahşap bir gecekonda da kedisi benek ile yalnız yaşıyordur. Uzun süre önce annesini kaybetmiştir. Babası, kardeşleri ve akrabaları meçhuldür. Umursamıyordur.

Adem Asuman'ın çalıştığı klinikteki başhekimdir.

ÖYKÜ

Asuman ve Ali İhsan'ın arkadaşlığı Asuman ve Ali İhsan arasında farklı bir arkadaşlık ilişkisi vardır. Birçok konuda birbirlerini gözetip, koruyorlardır. Koruma görevi ise çoğunlukla Ali İhsan'dadır. Örneğin Asuman, Poyrazköy'e gitmek isterse, hemen babasından araba alıp sorun etmeden onu götürüyordur. Hakan bile ikisinin arasındaki ilişkiye anlam veremiyordur.

Asuman'da akşam yemeği Ali İhsan, en çok sevdiği kız arkadaşını ilk Hakan ile Asuman'a getirmiştir. Yemek Asuman'ın yüzünden çok iyi gitmese de o gece çok gülmüşlerdir. Asuman, kırklı yaşlarında pikniğe giderken o geceyi hatırlayıp güleceklerini hayal etmiştir. Ali İhsan o gece bir başka şekilde neşelidir. Kız arkadaşına sevinçle sarılıyor, sohbet katılıyor. Kısmet ise daha sessizdir. Ali İhsan bir ara mutfaktayken, kız arkadaşının altıparmaklı oluşu ile ilgili ne düşündüğünü Asuman'a sormuştur. Fakat yanıtını beklemeden kendisi yanıtlamıştır. "Mükemmellik ha" demiştir. Buradan yola çıkarak altının mekânsal yanına, yeryüzündeki önemine dair uzun uzun anlatmıştır. Ali İhsan, Kısmet'in alt parmaklı oluşundan memnundur ve bundan ilahi anlamlar çıkarıyordu. Ona göre Kısmet de onun beş parmaklı halinden memnundur. Beş, hayatın ve sevginin sayısıdır ve birbirlerini tamamlıyorlardır. O gece Kısmet, Ali İhsan, kedileri Yusuf, Hakan, Asuman ve su kaplumbağaları Adem bir yaz gecesindedirler. İlk önce Adem ölmüştür. Sonra Asuman'ın Ali İhsan ile ilişkisi bozulmuştur. Ali İhsan'ın son sözü "Sen iğrenç birisin" olmuştur.

Kısmet'in ailesi hakkında Kısmet'in yatılı okulu bitirdiği zamanlardır. Ekonomik durumu çok düşük ya da rahat olmayan bir ailenin ikinci kızıdır. Ailesi için eğitim önemlidir. Postacılıktan emekli rahmetli babası hep onun okumasını istemiştir. Annesi artık yorgun ve bitkin bir kadındır. Liseyi bitirince, posta idaresinde memur olan eniştesi ona bir iş önerisinde bulunmuştur. İki yıl önce kurulmuş sahil telsiz istasyonu, üç aylık kurs verdikten sonra sözleşmeli yeni elemanlar alacaktır. Elemanlar üniversite mezunu olmalı, yabancı dil ve bilgisayar kullanmalıyı bilmelidir. Eniştesi sorun olmayacağını, üç aylık kurs ile mors alfabesini öğrendiği takdirde işin olacağını söylemiştir.

Enişte ve ablanın ailedeki durumu Kısmet'in yaşamı bu işe girmesiyle değişir. Eniştesi onun işe girmesi için tanıdıklarını kullanmıştır. Bu ise eniştesi ve ablası Asuman'ın kullanacağı bir koz olmuştur. Eniştesi, ablasına talip olduğunda ailesi burun kıvırmıştır. şimdi ise karı koca, ikisi de bu durumun tadını çıkarıyor, kendileri sayesinde bu işin olduğunun sürekli altını çiziyorlardır. Eniştenin bu tavrı aile içinde ilk kez olmuyordur. Kısa aralıklarla aldığı tuhaf terfiler, Asuman'a alınan burma bilezikler, yaz aylarında çıkılan tatiller de benzer etkiyi yaratmıştır.

Asuman'ın duyguları Asuman ortaokul terktir. Asuman, Kısmet'ten bu şekilde intikam alıyor gibidir. İş bilmez babasından, analık gibi gördüğü annesinden, erkeklerle gezdiğinde hortumla dayak yediği ve okulu bırakmak zorunda kaldığı zamanlardan da intikam alıyordu. Bir zamanlar dışlanan Asuman, Kısmet'e bulunan iş sayesinde oyunu yendiğini hissediyordu. Buna da şükrediyordu. Asuman on altı yaşında evlenmiş, dine yönelmiş, doksan yaşında yatalak kayınvalidesine bakmak zorunda kalmış, kocasının aldatmalarına göz yummuş ama ailesine karşı elde ettiği bu üstünlükle kendince karşılığını almıştır. Aslında kendisini umursamıyor, kocasından nefret ediyordu. Ama onun gücüne tapıyordu. Çocukları olmuyordu. Etrafa, toplumun kaldıramayacağı inancından, onun çocuğu olmadığı söyleniyordu.

Ali İhsan ile ilgili gelişmeler Anlatıcı Asuman, Ali İhsan'ı o geceden sonra görememiştir. Onu aramıyordu ve nedenini bilmiyordu. Kısmet ile arasının ya çok iyi, ya da çok kötü olduğunu tahmin ediyordu. Hakan, bir süre sonra onun Hatay'a gittiğini söylemiştir. Aziz Pavlus törenlerine katıldığını görmüştür ama yanında Kısmet yoktur. Canının da sıkın olduğu belli oluyordu. Sonra aradan yıllar geçmiştir. Ama henüz hiçbirini kırklı yaşlarında değildir. Anlatıcı, Kısmet'e bir türlü Ali İhsan'ın değiştiğini, onu ve kendini aldattığını söyleyememiştir. Ona göre Kısmet anlayacak durumda da değildir. Ali İhsan'ı çok seviyordu ve anlatıcı bunu o an anlayabilmiştir.

Hakan evlenir Altı ay sonra anlatıcının Hakan ile de yolları ayrılmıştır. Önce askerlik, sonra kız arkadaş derken sonunda evlenmiştir. Ayrılırken artık büyüdüğünü, başının çaresine bakabileceğini söylemiş, kendine sevgili bulmasını tembih etmiştir. Hakan gittikten sonra anlatıcı kedilerini bir çiftliğe bırakmıştır. Kedi oradan kaçmış, bir daha da izine rastlamamıştır.

Telefon ile gelen haber Kısmet o sabah yataktan kalkınca özenle hazırlanmış kahvaltısını yapmıştır. Tam evden çıkarken telefon çalmış, annesinin sesinde iyi gitmeyen bir şeyler olduğunu sezmiştir. Aldıkları haber öylece kalakalmasına sebep olmuştur.

Yusuf haberi alır Yusuf ise o sabah uyanmıştır. Evi her zamanki gibi inanılmaz dağınlıktır. Eve gelen yeni dostları bile zamanla bu dağınlığa alışıyor ve sebebini sorgulamaktan vazgeçiyordu. İşe gitmek için hazırlanır. Gömleğini ve kravatını giyer. Her zaman gittiği kahveye giderek orada simit çay ile kahvaltı yapabileceğini düşünür. Hala zamanı vardır. En tenha, rutubete en yakın masaya oturur. İlk çayı bitmiş, ikinci çayını istemiştir. O an telefon gelir. Çaycının çırağı, Yusuf'u çağırır ve acele etmesini, ahizenin kapanmak üzere olduğunu söyler. Karşıdaki kişi fısıldıyor ve ağlıyordur. Telefondaki

Kismet'tir. Yusuf, annesine sahip çıkmasını, hemen yanlarına geleceğini söyleyerek Kismet'e ağlamaması konusunda teselli vermeye çalışır.

Asuman'ın öfkesi Anlatıcı, öfkeli. Klinikten bir hissiyle çıkmıştır. Bindiği araç trafikte ilerliyordur. Onun yanında gelen Ali İhsan teselli etmeye çalışıyor, yalnız kalmak isteyeceğini tahmin ettiğini ama onu bu şekilde yalnız bırakamayacağını söylüyordur. Adem Bey'in durumu anlayışla karşıladığını söyleyip, bu durum herkesin başına gelebilir diye teselli ediyordur. Asuman ise hiç konuşmuyordur. Ali İhsan, hastanın hastaneye geldiğinde çoktan şoka girdiği ve zaten ölmüş olduğunu söyleyerek konuşmasına devam ediyordur ama Asuman duymuyor gibidir. Hastayı ve kan grubunu düşünüyordur. Hasta ile kan grubu aynıdır. Bunu hemen fark edememiştir. Dakikalar sonra Asuman konuşur. Haklı olduğunu söyler. Ali İhsan'ın daha fazla yaşam ile ilgili bilindik sözler söylemesine izin vermek istemiyordur. Ali İhsan zafer kazanmış gibi gülümser, Asuman ise bu duruma zor katlanır.

Asuman ve Ali İhsan arasında geçenler Ali İhsan'ın derme çatma evindeki çay davetini hemen kabul etmemiştir. Kafasına göre klinikten fırlamıştır ama olayların da farklı boyutlara doğru gitmesine izin vermeyecek kadar kendindedir. Adem'den bıktığını düşünür. Pasif ve yenilmek üzere hisseder. Ali İhsan'ın, Asuman'ın klinikte bıraktığı hasta hakkında söylediklerinde haklı olabileceğine inanmaya balar ve eskisi kadar sevimsiz bulmaz onu. Ali İhsan'ın davetini kabul eder ve evine giderler. Evde Ali İhsan'ın öğütleri biter, çay servisi için mutfaka gidip gelir. Asuman ona haksızlık ettiğini düşünmeye başlamıştır. O sırada Asuman'a sarılır. Asuman tereddütlerle yerinden fırlar ve Kismet'e bunu yapmamasını söyler. Ali İhsan telaşlanır ve nereye gittiğini sorar. Asuman evden çıkar gider.

Asuman'ın ölümü Anlaşılan odur ki Kismet'in ablası 18 yerinden bıçaklanmış şekilde evde bulunmuştur. Yatalak kayınvalidesi yatağın üstünde öne arkaya kaykılıyordur. Komşular eve girip çıkıyordu. Katilin kim olduğu bilinmiyordu ama Asuman'ın yalnızlığını çoğu zaman görmüş, sıradan yaşamının ve sıradan ölümünün nereye varacağını biliyorlardı. Ama bu sonuca şaşırılmışlardı. Hastaneye geldiğinde genç kadının nabızı sifıra düşmüştü. Gözleri yaşlı bir doktor, anlatıcı olduğu anlaşılan, hastanın üstündekileri parçalıyordu. Başhekim Adem, başka bir doktora hastanın şoka girdiğini söyleyip acele etmesini söylüyordu. Fakat Asuman kurtarılamamıştır.

TEMALAR

Aile ilişkileri/Sevgisizlik Kismet'in ablası Asuman, ailesine karşı büyük bir öfke biriktirmiştir ve haksızlığa uğradığı duygusuna sahiptir. Ne annesini, ne babasını, ne kardeşini, ne kocasını ne de bakmak zorunda olduğu yatalak kayınvalidesini seviyordu. Fakat umursamıyordu. Güçlü görünmeyi daha çok önemsiyordu. Olanakları ile kendince yapabileceği en iyi yaşama sahiptir. İç dünyasında mutlu olmasa da, etrafındaki insanlara başarılarını ve üstünlüklerini kanıtlamak ona iyi gelmektedir. Bu başarılar, kocası ve onun için aynı şeylerdir. Ailesine karşı yapabildiği iyilikler, sahip oldukları maddi imkanlar olmaktadır. Etrafa kendilerini kanıtlamak onlar için önemlidir. Sevgisizliğin, adaletsiz davranışların hakim olduğu ilişkilerin kişiyi mutsuz, öfkeli ve iç dünyasında yalnız biri haline dönüştürdüğü görülmektedir. Asuman karakteri buna örnektir.

Yalnızlık/Mutsuzluk Öyküdeki karakterlerin iç dünyalarında yalnız, çatışma halinde oldukları insanlara ve duygulara sahip oldukları söylenebilir. Kismet, Ali İhsan ile bozulan ilişkisinden dolayı mutsuzdur. Ablasının ölümü ise başka bir faktördür. Kismet'in ablası Asuman'ın ailesi ile ilgili bir çok travmaya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ailesinden şiddet görmüş, gördüğü şiddetten dolayı utanarak okulunu yarıda bırakmış ve erken yaşta evlenerek ağır sorumluluklar üstlendiği, sevgisiz bir evlilik yapmıştır. Kismet'in onun aksine değer verilerek büyütülmesini ise sindirememektedir. Anlatıcı Asuman ise hayatındaki insanlar karşısında pasif durumda kalmaktan hoşnut değildir. Kardeşinin evlenerek kendine bir hayat kurmasını yollarının ayrılışı olarak görmekte, Ali İhsan'ın tavırlarını yüzeysel bulmakta ve değişimini hem kendine hem etrafındakilere ihanet olarak görmektedir.

Ölüm Öyküye göre ölüm, Asuman'a ölümsüzlük getirmiştir ve bu duygudan memnundur. Yaşayanlar için şok etkisi yaratan, acı veren ölüm, ölen kişi tarafından benzer duygularla tanımlanamamaktadır. Öykünün ölüme yaklaşımı bu şekildedir.

HER YERDE

ÖYKÜ

Nedim araç kiralar Nedim, turist olarak Mısır'a gitmiştir. Kaldığı otelin lobisindeki görevli Leyla ile form doldurur ve hemen otelin yanındaki araç kiralama yerine gider. Leyla, sorun çıkarırlarsa kendi adını vermesini söylemiştir. Nedim, araç kiralamadaki görevli genç adamla görüşür. Görevli, ne kadar süre için kiralamak istediğini sorduğunda duruma göre değişeceğini söylemiştir. Turistik gezi sırasında göreceği yerlere bağlı olduğunu kastetmiştir. Bu konuşma sırasında Nedim, asılı afişlerden birini göstererek oranın neresi olduğunu sorar. Görevli o bölgeyi tam olarak bilemese de Batı Çölü olduğunu, gösterdiği yerinde Batı Çölü mabedi olabileceğini belirtir. Oraya gitmek isterse düşündüğünden fazla para ödeyecektir çünkü belirtilen kilometreyi aşacaktır.

Nedim'e çocukluğunu anımsatan gezi Nedim, kiraladığı gri Lada'ya biner. Önce bir kent turuna çıkar. Daha sonra makul turistlere asla özendirilmeyen arka sokaklara doğru ilerlemeye başlar. Burası aynı kendi şehri Mardin gibidir. Çocukluğunun geçtiği yerdir Mardin. Artık asfalt değil toprak yolda ilerliyordur. Bir pazar yerine çıkar. Renkli kıyafetli, kalabalıklaşmış insanlar vardır. Arabadan indiğinde bir sürü çocuk etrafını sarmıştır. Bilmediği bir dille onu kendi aralarına davet etmişlerdir. Sonra içlerinden en çevik ve kuru olan öne atılmış ve Nedim'in eline sarılmıştır. Bir ön dostluk anlaşması gibi gelir bu durum Nedim'e. Nedim bir süre hiçbir şey yapmak istemez ama sabahtan beri peşini bırakmayan ses, onunla git demektedir. Nedim içindeki sesi dinleyerek çocuğun diğer elini tutar. Diğerleri seçimin yapılmış olduğunu anlar. Çocukla Batı Çölü dâhil her yere giderler. Nedim'e kendi çocukluğunu anımsatır bu durum, gördükleri ve küçük çocuk...

Anlatılan masal Hayalinde Nedim çarşı içinde koşuyordur, küçüktür. Çocukluğunda, gençliğinde göçerdir. Gördüğü, geçtiği yerler gibidir. Kokular tanıdık. Denizaşırı hayaller ve dünya değişiyordur. Bu esnada bir masal anlatılır. Bu masal çölde geçiyordur. Çölde çok güzel bir prenses vardır. Çölde tutsaktır. Onu çöle tutsak eden ölümsüzlüğüdür. Prensese oradan kurtulunca diğer yoksullar ülkesinin insanları gibi ölümlülüğünü bulacağını biliyordur. Yalnız ölümsüzlük istemediğinden hep ağlamaktadır. Bir gün bir şekilde çölden kurutulup, yoksullar ülkesine gitmiş ve ölümlü olmuştur. Hikaye bu noktada başka bir bölüme atlar. Karşıda sekiz tane koltuk vardır ve anlatıcı (Nedim)onların karşısına oturtulur. Stüdyo bilgiç ustalarla doludur. Birazdan büyük bir sınav başlayacaktır. Bir yaz günün anlatması istenir. Anlatmaya başlamıştır. İçlerinden biri şakayıkları hiç duymamıştır ve güler, anlattığının masal olduğunu söyler. Kameraman görüntüyü netleştirmiştir tekrardan. Sınavdaki içinden seslenir. Ona göre masal değildir. Herkesin kendi noktasını sabitlediğini düşünüyordur. Anlatmaya başlar.

TEMALAR

Hüzün/Hatırlama Nedim bir turist olarak gezdiği kenti ve kentte karşılaştığı insanları, kentin yapısını memleketine benzetmiştir. Kendisini gezdiren çocuğu da kendi çocukluğu gibi görmektedir. Bu duygular onu ele geçirir. Geçmiş günlerin zorlukları, büyümenin sancıları ve onun şehrinin peşini bırakmayan etkileri Nedim'i hüzünlendirir. Öyküdeki genel duygu da hüzündür. Nedim hatırladıkça kendi çocukluğuna şefkat duymaktadır.

Çocukluk Çocukluk zamanlarını masumiyet olarak gören Nedim, Mısır'daki gezisinde ona şehri gezdiren çocuğa ve şehre baktıkça bazı durumları çözümler. Dönüp baktığında büyüdüğü kent değişmiş, şehirleşmiş görünüyordur. Eskisi gibi değildir. Ama aslında değişenin kent değil çocukluk dönemini bitirip büyümüş insan olduğunu fark etmiştir.

ŞAKAYIKLAR

ÖYKÜ

Kadının yorgunluğu Kadın bahçede oturuyordur. Bahçesinde ki şakayıklara bakar. Bahçenin en alımlıdır. Geldiği yerde hiç bulunmamasına rağmen onlara baktıkça geldiği yeri hatırlamaktadır. Yorgundur. Bütün gün temizlik yapmış, ev ile ilgilenmiş, bahçenin taşlarını yıkamış, yemek yapmıştır. Çay suyu kaynamaya başlamıştır. Çayı demlemelidir. Kızları birazdan okuldan gelecektir. Belinden büzgülü eteğinin altındaki ayaklar onun değildir sanki. Günden güne kendini tanıyamıyor ama işleri yapabilmek için uzuvlarına muhtaç oluyordur. Mutfağa gider, çayın altını kısar. Dört çay bardağı koyar tepsiye.

Farklı bir boyut O an başka bir ana geçmiştir. Mekansal bir değişim yaşıyor gibidir. Karanlık mutfağından çıkıyordu. En sonunda geldiğini, yıllardır onu beklediklerini söylüyorlardı. Kızlarının geleceğini, kocasıyla kızların onu merak edeceğini söyler kadın. Fakat kendini orada daha iyi hissediyordu. Kızları ve kocasının onu komşuları Neyire'ye gittiğini, yine Neyire'nin kızı Keriman'a fal baktırdığını düşüneceklerini tahmin eder. Keriman fal bakmaya başladığı zaman sürekli anlatıyordu. Kadına Şakayık Hanım diye hitap ederler. Adının bu olmadığını söylese de cevap alamaz. Kafası karışır iyice. Yüzünü tam olarak seçemediği kadını, geçmişten mi tanıdığını düşünür. Gözleri kamaşır. Tüm bu düşünceler içinde gençliğinden bir kareye geri döner.

Özlenen anılar Gençliğine gittiği anda fistolu sarı bir elbise vardır üstünde. Annesi dikmiştir. Annesi henüz gençtir. Dikiş makinesinde bir şeyler dikiyordu. Halasının oğluyla evlenecektir ve annesine gitmek istemediğini söylüyordu. Kitaplar, masallar şehri dese de o içinde yaşadığı taş binayı, kendi şehri sevmediktedir. Annesi hiçbir şey demiyordu. Otuz yaşındadır ve duldur. Dört çocuğu vardır ve ve halinden kadere inandığı düşünülebilir. Taşları hortumla ıslatıyordu. Zamanla kızıl, gür ve örgülü saçlı haline döner. İlk çocukluğu o anı ve ötesidir. Annesi de oradadır. Mutludurlar, diğer çocuklar uyanana, mahalleli duvar ötesinde ayaklanan kadar mutludurlar. Oraya duyduğu özlemdir bu anılar. Herkesin içinde derin bir yerlerde sevdiği bir günün canlı bir fotoğrafı vardır. Gizli şekilde duruyordu. Gerçekten o fotoğrafın içinde mi olduğunda tereddüt eder. Diğer kadın, Şakayık diye seslenerek hoş geldin der. Bu aşamada yolculuklardan bahsedilir. Anlara dönebilmek için ne kadar süreceği belli olmayan yolculuklara çıkılmalıdır.

Kadının yolculuğu Sıra ondandır. Şakayık diye seslendiklerinde kadın istemez ama bunu onun istediğini söyler. İstemediğinde ısrar ettikçe ona tek düze yaşamı anımsatılır. Sabah kahvaltı hazırlayıp, sağa sola koşturması, her yaz başlangıcında bahçesinde açan şakayıklarla mutlu olduğunu düşünmesi... Yani aslında o kadar da mutlu değildir. Düşlerine geçit vermesini, düşlerinin özgür olmasını söylerler. Kadın ne kaybedebilirim diye düşünür. Yaşamında hiç yanlış yapmamıştır. Kabul eder düşünceli şekilde oturduğu yerden mutfağını görür. Gözlerinden yaşlar süzülür. O sırada kendini görür. Rafa uzanıp kızları ve kendi için üç çay bardağı çıkarır. Çay baraklarını tepsiye düzerken bambaşka bir yaşamı tatmış biri gibi Şakayık'a seslenir. Bir bardakta onun için koyuyordu ve onu kırmadan çaya gelmesini istiyordu.

TEMALAR

Yalnızlık/Yabancılaşma İstemediği biri ile evlenen ve istemediği bir şehirde yaşamak zorunda kalan kadın hayatın akışına kendisini kaptırmıştır. Çocukları olmuş, onları büyütmüş, evini temizlemeye devam etmiştir. Bedeni artık tanımadığı birine dönüşmüştür ve yorgundur ama hayatın akışında ona düşenleri yapmak için bedenine ihtiyacı vardır. Öyküde kadının kendine yabancılaştığı, başka bir boyuta geçerek bir anda kendine de dışarıdan bakabildiği görülür. Bu boyutta kendindeki başka benlikler vardır. Ayrıca mutlu hissetmemesine rağmen bunu sorgulamayıp yapması gerekenlere odaklı yaşamını değiştirebileceği söylenir. Rollerin değişebileceği, toplumun beklentilerinden sıyrılabileceği öğütlenir. Ailesi olmasına rağmen yalnızdır. En mutlu olduğu anlar kendini daha özgür, daha keyifli hissettiği, henüz evlenmediği gençlik günleridir.

KEŞİF I

ÖYKÜ

Gezi sırasında yaşananlar Anlatıcı gezidedir. Roma'dan Newyork'a doğru sessiz bir yolculuk geçirmiştir. Yanındaki gezi arkadaşı ile anlaşabildikleri ortak bir dil yoktur. Adımları yavaş ve ürkektir. Az önce ona bir fotoğraf göstermiştir. Oğlu olduğunu düşünmüştür. Sigara ve kahveler içilmiş, geziye devam ediliyordu. Yol komşusuyla kent turuna çıkmıştır. Metropolitan'ın önünde fakir bir dansçı vardır. Adı Herman'dır. Metropolitan'ın basamaklarına oturup onu izlemeden önce yanındaki arkadaşını onlara tanıdır. Sally Bows'dur: Isherwood'un Elveda Berlinde'ki Sally'dir. Onu bir kadın aktör oynamıştır. Sally, Herman boyunda ağır makyajlı, pembe şifon elbiseli kocaman bir kukladır. Dans ederken Herman'ın ayaklarına bağlanıyordu. Dans bitince Herman onu basamaklara yatırıyordu. Dans başlar ve izlemeye koyulurlar.

Gezi arkadaşı ile dans Anlatıcı ve gezi arkadaşı, basamaklarda onları seyrederek. Ritim hızlanır. Anlatıcı, hiç böyle birine rastlamamıştır. Herman ona farklı gelir. Gezileri sevdiğini düşünür. Gezi arkadaşı ile basamaklardan kalkınca adeta Herman gibi hisseder kendini. Herkes oturmuş onları seyrediyordu. Gezi arkadaşı hiç sesini çıkarmıyor ama o kendince bir şeyler söylüyordu. Ama ona

ayak uyduruyordur. Hızlı, yorucu bir gezi diyordur içinde. Küfür de etse, tatlı sözler söylese de gezi arkadaşı çit çıkarmıyordu. Değişen müzikle o Sally, gezi arkadaşı Herman olurken kahve ile sigara içmekten çok hoşlandığını anlatmaya çalışır.

TEMALAR

Keşif Anlatıcı farklı bir kenti keşfeden, gezmeyi ve farklı insanlar tanımayı sevdiği anlaşılabilir bir karakterdir. Anlaşabilecekleri ortak dilleri olmayan, gezi turunda tanıştığı anlaşılabilir arkadaşları ile paylaştığı kısıtlı anlardan bile memnundur. Anı yaşadığı, kendini akışa bıraktığı söylenebilir. Yeni insanlar, yeni sokaklar, farklı duygular ve içindeki farklı insanları keşfediyordu.

KEŞİF II ya da HERMAN'IN SALLY'E OLAN AŞKI

ÖYKÜ

Dilek ve Oğuz'un ilişkisi Dilek ve Oğuz, Ankara'da tanışmışlardır. Birbirlerine aşık olurlar ve on gün içinde evlenirler. Dilek hemşiredir ve hemşireliğini bir kenara bırakıp Oğuz ile yurt dışına gitmeye karar verir. Dilini, insanların bilmedikleri bir ülkeye giderler. Başlarda çok zordur. İşsizdirler, dil sorunları ve ortak kilmaya çalıştıkları düşleri vardır. İki zor yıldan sonra Dilek ve Oğuz direnmiş ve o günleri atlattır. Artık işleri vardır, dil öğrenmişlerdir. Başlangıcın zorluğu geride kalırken, orta aşamadan başka bir zorluk karşısına çıkmaya başlar. Sorun düş görmemeleri, inanmamalarıdır. Hiçbir payda da yaşamayan ama yaşadıkları ülkede konuşabilen insanlar olmuşlardır.

Oğuz'un beklenmedik gezisi O pazar günü Oğuz'un Pakistanlı patronu metresi ile yüzmeye gitmiş, galeride ortak çalıştıkları Ahmed Oğuz'a işi idare edeceğini, kendisinin çıkıp dolaşabileceğini söylemiştir. Oğuz her zamanki gibi bir pazar geçirecekken birden değişiklik belirmiştir. Dilek'i aramış, ulaşmaya çalışmış ama ulaşamamıştır. O yüzden kendisi dolaşmaya karar vermiştir. Oğuz, köşedeki büfeden bir şeyler atıştırır. Metropolitan'ın önüne gelir. Müzenin merdivenlerinin bittiği yerde yatan kadın dikkatini çeker. Kadının sereserpeliği, günün o saati ile uzlaşmayan makyajı, dekolte pembe giysisi, ölçsüz rahatlığı dikkatini çekmeyecek gibi değildir. Müzeyi gezen turistler müzeyi bırakmış, bu kadına bakıyorlardır.

Oğuz'un düşleri Kadının iri ölçsüz gözleri ile karşı karşıya gelince Oğuz karşı konulmaz bir çekim alanına girmiş gibi hisseder. Kadının bulunduğu basamaklara yönelir. Onu evinin yakınlarındaki Sokrat Parkı'na davet eder. Burada başka bir gerçekliğe atlar hikaye. Gecedir. Oğuz o eski haliyle eski bir dosttur. Oğuz oranın Sokrat Park'ı olduğunu söyler. Hâlbuki orası Yoğurtçu Parkı'nın Kurbağalıdere'ye yanışığı kıyısıdır. Oğuz gözlerini kapatmış, çimenlerin üzerinde yatıyordu. Anlatıcı bir sigara yakar ve onu izler.

TEMALAR

Aşk Dilek ve Oğuz birbirlerine aşık olarak çok kısa zamanda evlenecek ve ülke değiştirecek kadar büyük kararlar alırlar. Birçok zorluğun üstesinden de gelmek zorunda kalırlar. Öyküye göre aşk, kısa zamanda riskli kararlar aldırarak kadar güçlü ama zorluklar karşısında da yıpranması engellenemeyen bir duygudur.

Göçmenlik Göçmen olmanın bazı zorlukları öyküde dikkat çekmektedir. Yeni bir dil öğrenmenin ve iş bulmanın zorluğu, ekonomik ve sosyal sorunların yanında mutlu olup, geleceğe dair umutlu olmanın daha zor hale gelmesi Oğuz ve Dilek'in yaşadığı sıkıntılardır. Karı koca, gittikleri ülkeye uyum sağladıklarında ise yıpranmalarına engel olamamışlardır. Ayrıca öyküdeki bazı cümlelerden Oğuz'un, New York'da yaşamasına rağmen işe gidiş gelişleri dışında şehri keşfedecek zamanının olmadığı da anlaşılabilir.

KRONOLOJİK SORGULAR

ÖYKÜ

Demet ve Rido'nun dostluğu Demet ve Rido çok yakın iki kız arkadaştır. Kendilerini türlü maceralar içinde hayal ediyorlardır. Bir gün, Çamlıca'nın tepesinde bu şekilde hayaller kurarken hiç ayrılmamaya ve o anı hiç unutmamaya karar vermişlerdir. Ama durum birbirlerine söz verdikleri gibi olmamıştır. Demet yedi yıl sonra uzak bir güney şehrine gitmiştir. Ayrıldıkları gün Kukla Yaşam Pastanesi önünde konuşurken, Rido ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Demet, bir şey söylemesi

için ona bağırmıştır. Hayatına isyan ettiği bir gündür. Hayatının en önemli kişisini kaybetmiştir. Artık dışarıdaki zaman onu ilgilendirmiyor gibidir.

Gençlik I Zaman 1980 yılının Ocak ayıdır. Öğretmen derse girip öğrencilere seçtiği kitapları okuyordur. Bu kitaplarda çeşitli temalarda ve derinlikte öyküler öğrencilerin dikkatini çeker. Sıkı yönetimin ne olduğunu bilmeseler de Central Park'taki yalnız adamın öyküsünü biliyorlardı ve bu öykünün derinliğini kendilerinden büyük abi ve ablaları ile tartışmak istediklerinde acıma, hüznün gibi ifadelerle karşılaşmışlardır. 1983 yılında ise bir olay yaşanır. Okulun muavini Gürbüz kırtasiye genel müdürlüğünü de üstlenmiştir. Onlara sıra dayağı çekmek istiyor ve onu faşistlikle suçlayanlara bağıırıyordu. Geçmişten ders almadıklarını haykırıyordu. Fakat çocuklar geçmişle ne kastettiklerini anlamazlar. Ama öğrenciler kendilerine vurdurtmazlar.

Gençlik II Yıl 1985 olmuştur. Üniversite öğrencisidirler. Hamileyim demiştir arkadaşısı. Yüzü sapsarıdır. Kimden olduğunu sormamıştır. Harçlıklarını birleştirmişlerdir ama yine de para yetmemiştir. Doktor, sonra ödeyebileceklerini söyleyip kürtajı kabul etmiştir. Üç gün boyunca yanında kalmıştır arkadaşısı. Operasyondan çıkınca elini tutmuş, ona destek olmuştur.

Kürtaj haberi Yıl 1987 olur. Anlatıcı medya sektöründe çalışmaya başlar. Liseli kızların kürtaj maceralarını anlatmaları, bunu haber yapmaları istenir. Yanına da bir muhabir verilir. Anlatıcının çok siniri bozulur ve zor dayanır ama devam eder. Sonra muayeneye girerler. Doktor onu gebe zannetmiştir ve muayene etmeye başlamıştır. Figüran olacaktır. Muhabir fotoğraflarını çeker. Eterin etkisinden uyandığında yanında muhabiri görür. İşin tamam olduğunu söyler. İkisinin arasında kalacaktır. Büroya gittiğini söyler. Onu da durağa bırakır. Tüm bu süreçte o arkadaşısının kürtaj macerasını hatırlar ve duygusallaşır.

Demet ve Rido'nun bir araya gelmesi Çok sonra Demet anlatmaya başlar. Yıllar sonra kızı ve kocasıyla onun evine gitmiştir. Lise günlerinde başlayan dostlukları üniversite boyunca devam etmiştir. Onunla telefonda randevulaşınca bankanın önünden onları alacağını söyler. Yıllar önce o bankanın sınavına girmiş, kazanmış ve birlikte öğrenmişlerdir. Arkadaşı onunla günlerce alay etmiştir. Onu çok özlemiştir. Ama kocası randevu öncesi gerilimini anlamıyordu. Randevuya gideceği için kendini sırat köprüsünde gibi hisseder. Rido ona hala küstür, hissediyordu.

TEMALAR

Dostluk Birbirini çok seven ve birbirine çok bağılı iki dost olan Demet ve Rido, hep yan yana olmayı hayal etseler de başka seçimler sebebiyle farklı şehirlerde yaşamak zorunda kalmışlardır. Giden kişi olan Demet'in bu durumdan dolayı sürekli suçluluk duyduğu ve kendini kötü hissettiği anlaşılmaktadır. Dostlukları birlikte hayal kurma, birbirine inanma ve güvenme, zor zamanlarında birbirlerine destek olmak gibi önemli değerleri barındırmaktadır. Özellikle okul zamanlarında aile ve iş hayatının henüz sorumlulukları üstlenilmemişken dostlarla çok daha fazla zaman geçirilebildiği söylenebilir.

Siyaset Öykünün ana teması olmamakla birlikte öğrencilerin siyasi konularla, farkında olmadan karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Kişiler değişse de otoritenin tavrı, karşısında hep aynı kitlenin olduğu inancıdır. Nitekim kişiler değişiyor, yetişen yeni nesil kimi zaman fark ederek, kimi zaman fark etmeden taraf durumuna düşüyordur. Öyküdeki muavin sıra dayağı çekmek ister ama kendisini faşistlikle suçlayanlara geçmişi hatırlatır. Fakat öğrencilerin geçmişle neyi kastettiği ile ilgili fikri bile yoktur.

DEĞİŞİYORUZ SANIRIM I

ÖYKÜ

Eski iki dostun Cüneyt ve anlatıcı eski okul arkadaşlarıdır. Eskiden her zaman gittikleri mekana giden anlatıcı orada Cüneyt ile karşılaşır. Mekan değişmiştir. Oldukça farklıdır. Cüneyt köşede bir masa gösterip oraya doru yürümeye başlar. Orada oturup konuşurlar. Cüneyt neler yaptığını sorar. Anlatıcı sıkıldığını, gitme planları yaptığını söyler. Cüneyt de iyi yaparsın diyerek onaylar. O ise hastadır. Yemesine dikkat etmelidir ama boğazını tutamıyordu. Yürümesinde teklemelerden olduğundan bahseder. Anlatıcı onu iyi gördüğünü söyler ve içinde her zamanki Cüneyt diyerek tembelliğine bahane bulduğunu düşünür. Üç yıl önceki trafik kazasından konuşurlar. O kazada yaşamını yitirmiştir. Yayaya çarpan sürücü suçsuz bulunmuş, otopsi sonucu yaya suçlu bulunmuştur. İki saat boyunca bir daha o kazadan bahsetmezler. Bir süre sonra hesabı isteyip çıkarlar. Kadıköy'de vapura doğru yürürler. Cüneyt'e onu görmeyi güzel odluğunu söyler anlatıcı. Cüneyt ise abartma diye yanıt vererek ellerini alıp yanaklarına götürür. Sıradan bir okul günü gibi vedalaşırlar.

TEMALAR

Dostluk/Hüzün/Hatırlama Cüneyt ve anlatıcı iki eski dosttur. Altınboynuz Pastanesi anlatıcının dostunun izlerini, anılarını bulabileceği mekândır. Her şey gibi orası da değişmiştir. İki dost uzun zaman sonra yan yana gelmiş gibi sohbet ederler. Cüneyt'in ölü olması, anlatıcının onu görmesine ve onunla sohbet etmesine engel değildir. Vedalaşmaları da sıradan bir okul günü gibidir. Anlatıcının arkadaşını çok özlediği ve hatırlarından uzaklaşmadığı görülmektedir.

Ölüm Ölü olduğu anlaşılan Cüneyt'in, anlatıcı için adeta yaşıyor gibi görünmesi ve onunla sohbet etmesi öyküdeki ölüm temasına dair ipuçları vermektedir. Cüneyt'in yemesine dikkat etmesi gerektiğini söyleyerek yürümesinde aksaklık olduğunu belirtmesi, sık sık Altınboynuz Pastanesi ve çevresine uğradığını söylemesi ölüm anından sonrası ile ilgili inanışın yansıması gibidir.

DEĞİŞİYORUZ SANIRIM II

ÖYKÜ

Çocukluk arkadaşları Anlatıcı, küçük halasının kızıyla ile çocukluk anılarını düşünür. Hem çocuklu arkadaşları hem akraba hem de arkadaş oldukları anlaşılmaktadır. Dört yaşında bir kızken tanışmıştır onunla. Yıllar geçmiştir. Yan yanalardır. Muayenehanededirler. Karşısındakinin hastalarla ilgilenmekten olan yorgunluğu kendini kötü hissettirir. Gergin ve üzgündür. Ondan sigara ister. Gizli çekmeden sigara uzatır. Ozan'ın arayıp aramadığını sormak ister. Ama aslında Ozan'ın aramasını istemiyordur. Ozan'ın beş para etmeyeceğini düşünüyordur. Karşısındaki ise sessiz ve anlamlı bakışlarıyla adeta onu soru yağmuruna tutuyor gibidir. Haklı olduğunu düşünüyordur. Ne kendisiyle ne başkasıyla ilgili bir şeyi umursamıyordu.

Trafik kazası Çocuklar uyandıkları zaman çoktan ikinci olmuştur. Sel'de kahvaltı masasındadır. Kahvaltı yaparlar. Sonra kapı çalar. Komşu kadın gelmiştir. Kamyon oğluna çarpmıştır. Yardım istiyordur. Oracıkta kapının yanına yığılır. Koşarak caddeye inerler. Çocuğun cansız bedeni yerededir. Ona çarpan kamyoncu ne yaptığını sorgulayıp ağlıyordur. Kalabalık çocuğun ölmüş olduğu ile ilgili fısıltı yayıyordu. Sel, kalabalığı yararak doktor olduğunu, yine de ilk yardım yapılması gerektiğini söylüyordu. O sırada masadaki telefon dördüncü kez çalıyordu. Ozan arıyordu. Beşinci kez çalarken aramaktan vazgeçmiştir. Anlatıcı ve Sel ağlıyordu. Kalabalık ise giderek büyür. Ne canının sıklığını ne ölümü umursuyordu anlatıcı. Çocuklunun resimlerini izliyor gibidir. Sel de oradadır.

TEMALAR

Dostluk/Çocukluk Öykünün başında anlatıcı arkadaşına seslenir. Evliliklerin 25. yılına gümüş dendiği için ve onlar da uzun zamandır sorunsuz şekilde birbirlerinin hayatlarında olduklarından, arkadaşına gümüş bir ayna hediye almaya karar verdiğini söylemiştir. Halasının kızı ile çocukluktan beri arkadaş olan anlatıcı ilk tanıştığı günü, yaşlarını, tek kişilik divandaki öğle uykularını, yalnızlığı paylaşmalarını, bebek bisküvisi yemelerini ve kokusunu anımsayarak dostluklarına karşı güçlü duygular hissetmektedir. Çocukluk anıları güzel kokuları, sevginin ve şefkatin yoğun hissedildiği anlar olarak hatırlanır.

Duyarsızlık Anlatıcı, etrafında olan olaylara duyarsız yaklaşmaktadır. Karşısındakinin telefon beklerken ki umudu, kazada ölen küçük çocuk, fenalaşan anne ve kazaya sebep olan sürücü çok da umurunda değildir. Ne kendi duygularına ne de başkalarının duygularına karşı ilgilidir.

DEĞİŞİYORUZ SANIRIM III

ÖYKÜ

Anımsanan anılar Yaşlı bir kadın çarşı içini seyrediyordur. Bir anısını hatırlar. Altınboynuz Pastanesi'nin aynalarında gözleri yaşlı küçük bir kız gördüğünde yakın arkadaşı Cüneyt boş ver demiştir. Değiştirmenin onun işi olmadığını söylemiştir. Yıllar sonra içindeki aynı küçük kız bir arife günü yüreğiyle yine gözlerine bakmaktadır. O anı anımsar yeniden. Şehir vapurlarından biri kıyıya yanaşıyordu. Cebinde, sevdiği bir yönetmenin filminde, onu saatlerce ağlatan tılsımı kendinde saklı camdan bir hayat vardır. Ölmekte olan bir kadının, bir savaşın içinde ölümünü değil yağın karları yaşadığı son nefes anı... O hayatı çok sevmiştir. Aynalarda gördüğü hep bu hayatlardır.

TEMALAR

Özlem/Hatırlama Anılarına ve kaybettiği ama kopamadığı insanlara karşı özlem duyan anlatıcı hüzünlüdür. Geçmişini düşünür ve sevdiği hayatı. Bir çok anısının olduğu, artık değişse de onun gözünde aynı yer olan Altınboynuz Pastanesi'ne baktıkça çok sevdiği hayatını anımsar. Ona göre yaşam tercih edilen, ölüm zorunlu bırakıldır. Ama ölümün değil alınan o sen nefes anının önemli olduğu fikrine bağlıdır

KATIRTIRNAKLARI MANTARLARA KARŞI

ÖYKÜ

Kütüphanedeki memur kadın Kadın, kız lisesinin dökük kütüphanesinde memure olarak çalışıyordu. Göğüsleri pörsümüş, gözlerinin altında mor haklar belirmiştir. Bir yandan Belkis'in hikâyesini okurken bir yandan işiyle ilgileniyordu. Bazen uzaktan gelip geçen gemilere bakarak Belkis'i hayal ediyordu. Öğrenci kızlar ara sıra kütüphaneye çıkmaktadır. Öyle anlarda yaşlı kadın isteksizce onlara aradıkları kitaplarda yardımcı olmaktadır. Bir an önce onları göndermek için çabucak davranıp sonra hemen masasına geçmektedir. Belkis'i anlatacak uzun bir öyküsü vardır. Kütüphaneci yaşlı kadın için geceler gündüzlerden daha fenadır. Babasından kalma eski evinde yalnız başına, uyuyup kalıncaya kadar vakit geçirmek zorundadır.

Belkis adına düzenlenen yarışma Kadının ilgi duyduğu, üzerine hayaller kurduğu öyküdeki Belkis, Aspendos kralının güzeller güzeli kızıdır. Kızın evlenme çağı geldiğinde bir yarışma düzenlenmiştir. Kim daha maharetli, kim daha üstün diye seçim yapılacaktır ve şairler, filozoflar, mimarlar birbirleri ile yarışmaya başlamıştır. Kral, şairlerin muhteşem şiirlerini dinler, çok beğenir ama onları kalıcı eser olarak görmez. Filozofların metinlerine hayran kalır ama onları hem tehlikeli bulur hem de yine, gerektiği kadar kalıcı olmayacağını düşünür. Mimarların yapılarına bakar ve aradığı damadın böyle kalıcı bir eser vermiş bir mimar olması konusunda karar verir. Eserleri beğenir. Son gün bir mimarın daha eseri gösterilmek istenmiştir. Onu da kabul eder. Burası bir anfiteyatrodur. Kral tiyatroyu görünce çok şaşırıp beğenmiştir. Sahneye çıkarak bağırarak ve aradığı tiyatro olduğunu söyleyerek yapan mimar Zeno'ya istediği damadın kendisi olduğunu söylemiştir.

Kadının hayat akışı Yaşlı kadının hayatı ise aynen devam etmektedir. Babadan kalma evinde yalnız yaşayarak ömrünü geçiriyordu. Saati çalar, trenler geçmeye başlar, elektrik sobası yanar. Vedalara yakın bir kütüphane memuresi kadını, sabaha hazırlayan durumlardır bunlar. Kalkma vaktidir.

TEMALAR

Yalnızlık Kütüphanede memur olarak çalışan kadın yalnız yaşamaktadır. Yaşamı tek düzedir. Aynı döngü içinde yılları geçmiştir ve artık yaşlanmıştır. Eski de olsa babadan kalma evinin olması ona göre şanstır. Kendi içinde de yalnızlaştığı görülmektedir. Hiç olmamış sevgilisini düşünmekte, geçen gemilerde hikâyesini bildiği Belkis'i hayal etmektedir. Geceleri gündüzlerden de zordur onun için, daha ıssızdır. Fakat yine de biliyordur ki eksikleriyle, yalnızlığıyla vardır, var olmuştur ve hayatı devam ediyordu. Saatin çalması, trenlerin geçmeye başlaması, elektrik sobasının yanışı onu her sabah yeniden yaşama hazırlıyordu.

BİR SARI ELBİSE PEŞİNDE

ÖYKÜ

Carla'nın kayboluşu İtalyan arkadaşı Carla ile Türk olduğu anlaşılan anlatıcı, İngiltere'de öğrencidir. Derslerden ve İngiltere'nin uzun süren yağmurlarından fırsat buldukça ikisi beraber geziyorlardır. İngiltere'de bir cadde vardır. Terk edilmiş izlenimi veren garip dükkânların olduğu bir caddedir. Pazarları da açıktır. O gün de oraya gidip bir dükkâna girerler. Satıcı genç bir kızdır. Her şey çok eskidir. Dükkâna ilk girdiklerinde Carla ile birliktelerdir. Gene bir pazardır. Anlatıcı, fötr şapka, bastonlar, eski potinler arasında Carla'yı kaybeder. Carla sarı bir elbise görmüştür. Sarı elbiseyi almak ve giymek istemiştir. İki kişi de evlerini çok özleyiyorlardır. Carla, o Pazar günü üzerinde 1950'lerden kalma sarı tüllü bir elbise ile gözden kaybolmuştur.

TEMALAR

Memleket özlemi/Aidiyet Ülkelerinden uzakta, başka bir ülkede okuyan öğrenci kızlar hem yaşadıkları şehrin iklimine alışmaya çalışmakta, hem de memleket özlemi çekmektedirler. Ailelerini aramak için, hem kendilerine hem ailelerine uygun, ortak saatler ayarlamaya çalışıyorlar, seslerini duydukça biraz

ferahlıyorlardır. Bazı anlarda neden İngiltere’de olduklarını sorgulayacak kadar yaşadıkları yere karşı yabancılaşıyorlardır. Fakat oralı olma çabaları da vardır. Carla’nın, eskici dükkânında bulduğu sarı elbiseyi giymek istemesi de biraz bundandır.

AŞURE

KARAKTER

Kuzey Evlidir ve bir oğlu vardır. Hayalleri gerçekleşmemiş, yalnız ve içe kapanık bir karakter olduğu anlaşılmaktadır.

ÖYKÜ

Kuzey’in hayalleri Kuzey otuz sekiz yaşında evlenmiştir. Hamiledir ve bir erkek çocuğu dünyaya getirecektir. Oğlunun doğduğunu hayal eder. Bozburun’da büyüyeceğinin, Bozburun İlkokul’una gideceğinin, orada onunla yüzeceğinin, tatillerde anne ve babasıyla İstanbul’a gideceğinin, ilk aşkının hayalini kurar. Fakat yaşayacakları ne hayallerindeki gibi olur ne de evlenmeden önceki beklentilerine uygun şekilde gerçekleşir.

Kuzey’in mutsuzluğu Kırk yaşındayken kocasının uzaktan bir akrabasının düğününe gitmişlerdir. Evleneli iki yıl olmuştur ama çoktan kendi yalnızlığında yaşamaya başlamıştır. Düğünde de bu hisler içindedir. Düşlerinin duvarlara vurduğunu düşünüyor. Beklediği gibi olmamıştır hiçbir şey. Gelin ve damada bakarken kendi evlilik günü ve kocası ile ilk birlikteliğini hatırlar. Çok keyifli hatırladığı bir anı değil gibidir. Gelinlerin bembeyaz ve çok güzel olduğunu ama sonra hep bulaşık yıkamak zorunda kaldıklarını, yıprandıklarını düşünür ve içten içe sinir olur. Görümcesi de düğündedir ve yine onu kocasından kıskanıyordu. Kuzey mutlu değildir. Kırk sekiz yaşına geldiğinde oğluna dayak atan öğretmene karşı çıkmak istemiş ama yapamamıştır. Aynı kendini ve oğlunu döven kocasına karşı gelemediği gibi davranmıştır. Boşanmak istediğini ailesine anlatmak, dul yaşamakta bir sakınca olmadığını söylemek istemektedir ama yapamamaktadır. Ruhunu acıtan bir sürü mum vardır ama o onları düşünmeden elini mumun alevine tutup acısının büyümesini ve içini kaplaması istediği anlar yaşamaktadır.

Kuzey’in boşanma isteği O yaz şaşkıncu bir olay olur. Ailesi Bayramoğlu’ndaki yazlığında, kadınlar mutfakta yemek hazırlıkları yapıp erkekler tavla oynarken, oğlu ile oraya gelmiştir. Gülümsüyordu. Oradakiler adeta jüridir. Kuzey’de yaşamının iyi gitmediğine, mutsuzluğuna, yuvasını terk etmek için geçerli sebepleri olduğuna onları ikna etmek için adeta tez sunan biridir. Ama kocasına tekrar dönmesini söylerler. Kuzey on gün sonra yuvasına dönmek zorunda kalır. Giderken kendi gençliğine hayıflanır. Annesinin, küçücük bir kızken kendine hazırladığı gelecekler içindeki “her kız olan evde aşure pişirme zamanı” mutluluklarını, bir aşkı olabilse ona sığınabileceğini düşünür ve onları geçmişte bırakır.

TEMALAR

Toplumsal baskı/Kadın Gördüğü şiddete, mutsuzluklarına, hayal kırıklıklarına karşı durmak isteyen Kuzey’in, bağımsız ve ekonomik olarak özgür bir kadın olmadığı anlaşılmaktadır. Aradığı gücü sonunda kendinde bulup, evini terk ettiğinde ise ailesinden destek bulamamıştır. Beklentilerini karşılayamamış, onu mutsuz eden evliliğini bitirmek için sundukları, aile büyükleri için yeterli olamamıştır. Gerekirse çocuğu için anne olarak yaşananlara siper olması tembihlenir. Öyküdeki kadın, baskı altındadır ve benliği, beklentileri yok sayılmaktadır. Diğer kadınların da toplumsal beklentilere ve toplumun belirlediği cinsiyet rollerine uygun şekilde yaşadıklarına dair kesitler vardır. Yazlıkta, erkekler tavla oynayıp kahve içerken, kadınlar pişirilecek yemeklerin telaşındadır.

Yalnızlık/Mutsuzluk Kuzey’in ne sığınabileceği bir aşkı vardır, ne de gençliğinde hayal ettiği mutlu anları olmuştur. Mutsuz ve yalnız bir yaşam sürmektedir. Bu hayatı değiştirebilecek imkânlarla ve cesarete sahip olmadığı söylenebilir. Evlilik hayatı ilk yıllarında düşlediği gibi devam etmemiş, giderek daha kötüleşmiştir. Kuzey’in şiddet gördüğü, önemsenmediği, yalnızlaştığı anlaşılmaktadır. Öykünün sonunda hayallerinden ve beklentilerinden vazgeçer. Yalnızlığını kabullenir. Pasif ve güçsüz konumdadır. Gençliğinde aşure pişirilen mutlu zamanları onun için geride kalmıştır. Aşure aynı zamanda hayatın bir sembolü olarak kullanılmıştır.

BİLDİK MASALLAR

KİŞİLER

Feride Stajyerliği yeni bitmiş bir öğretmendir. Babası ile ilişkileri kötüdür ve onu terk etmiştir. Feride'nin dik başlı, kararlı ve biraz rahat bir kadın olduğu ima edilir.

ÖYKÜ

Feride'nin okula gidişi Feride, atandığı okula doğru yol alıyordu. Belediye otobüsüyle gelmişti. Şehir merkezine 45 dakika uzaklıktadır. Stajyerliği yeni kalkmıştır. Karşı tepelerin birinde beyaz bir sanatoryum görünüyordu. Okula doğru yol alırken bir anısı aklına gelir. İş görüşmesi için gittiği binanın sekizinci katında mavi gözlü, mini etekli kız CV' sini ve onu süzdükten sonra ona bazı şeyler söylemiştir. Kadın konusunda bakış açısının çok keskin olduğunu, idealist olmasından dolayı neden öğretmen olmadığını sormuştur. Feride hem iş için görüştüğü kıza, hem de bir sürü kişiye öfke hissediyor o an. O kızla birlikte beyaz sanatoryum, sabahki belediye şoförünün umarsızlığı, az sonra göreceği okul müdürünün ona kuralları anlatışı ve Kamran Bey, yenilgiler, diptekiler, ufuktakiler... Hepsini onun öfkesinin bir parçasıdır.

Feride'nin kedisi O sırada küçük kedisi Munise'yi düşünür. Diğer adı Kaltak Munise'dir. Konuklar varken ona Munise diye sesleniyor ve maharetlerini göstermesi için uğraşılıyor ama evde kimse yokken onu Kaltak diye çağırıyordu. Munise'de misafirler gittikten sonra oturdukları koltuklara işiyor evi dayanması zor bir koku sarıyordu.

Okul müdürü ile görüşme Feride okul müdürü ile görüşür. Müdür elindeki kağıtları inceler. Babasının Kamran Bey olduğunu görünce şaşırır ve sevinir. İnşaatçı Kamran Bey'i duymuştur. Okulun eksikliklerinin çok, öğrencilerin gariban olduğunu ve babası yardım ederse çok iyi olabileceğini belirtmiştir. Feride ise babasını terk ettiğini ve onunla artık görüşmediğini söylemiştir. Müdür pek karşılık veremez. Feride devam eder. Öğretmenliğe parasızlıktan başladığını, bir sürü iş görüşmesi yaptığını ama hiçbirinin olmadığını ve bu yüzden öğretmenliğin ona uygun olacağına inandığını belirtir. Müdür babacan tavırla babasının terk etmemesinin iyi olacağını söyler ve biraz çapkınca dünya kötü der. Feride ona hak verir gibi yapıp hafif gülümser ve eteğini biraz sıyrarak yapmamasının daha doğru olacağını yeniler. Bundan sonra Feride hayatının sonuna kadar biraz Kaltak, biraz Munise olur.

TEMALAR

Uyumsuz ilişkiler/Öfke Babası ile hangi konuda anlaşamadığı belirtilemeyen Feride'nin uyumsuz aile ilişkilerine sahip olduğu belli edilir. Babasını terk etmiştir ve onunla olan bağlarını koparmıştır. Fakat bu konudaki öfkesi hala içindedir. Feride babasına, okul müdürüne, otobüs şoförüne, iş görüşmesindeki beyaz yakalı kadına karşı, pişmanlıklarına, yenilgilerine, başarısızlıklarına karşı olumsuz hisler taşımaktadır. Tüm bunlar içinde duyduğu öfkenin parçalarıdır. Karakter yoluna devam etse de biriken öfkelerini hala içinde taşımaktadır. Feride gittiği yerde çalışmasını oynuyor gibidir. Ayrıca öykü, Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu romanı ile bazı ortak noktalar taşımakla birlikte karakterler açısından tamamen farklıdır. Fakat isimler aynıdır. Feride, romandaki gibi öğretmendir fakat bir yandan da rahat tavırları ile dikkat çekmektedir. Kamran ise aşık olduğu adam değil babasıdır. Feride'nin öğretmenlik yaptığı yerde evlat edindiği Munise isimli çocuk ise bu öyküde karakterin kedisinin ismidir. Feride kedisini Kaltak diye çağırılmaktadır. Kendisi de hayatına biraz Kaltak, biraz Munise olarak devam edecektir.

ŞALGAMLAR, VİRAYLAR VE YOLCULUKLAR

ÖYKÜ

Mersin'e giden arkadaş Anlatıcı, Mersin'den nefret ediyordu. Çünkü en yakın kız arkadaşı evlenip bu şehre taşınmıştır ve bir daha onun gibi yakın olabileceği başka bir arkadaşı olmamıştır. Arkadaşı, hali vakti yerinde bir gençle evlenmiş ve dönemin başbakanının istediği tarzda bir kız çocuğu doğurmuştur. Zeki ve alabileceğine tüketici bir kız olmuştur. Arkadaşı ise kendini vitray yapmaya vermiştir. Vitraylarına hep martılar çizmiş ve güneşin renginin tonlarına boyamaya başlamıştır.

Anlatıcının Mersin'e gidişleri Anlatıcı Mersin'e üç kez gitmiştir. Üçünde de farklı benliklerde ve Mersin'in farklı yörelerindedir. İlk gidişinin rüyasında olduğunu düşünüyordur. Rüyasındaki sevgilisi ondan Mersin'de bir yolda ayrılmış, o yola yalnız devam etmesi gerektiğini söylemiştir. İkincisi yıllar sonra kocasının onu aldattığını öğrendiği zamandır. Üçüncü gidişi altmış yaşlarına yaklaştığındadır. Garanti Bankası'nın ilk kadın memurlarından biri olarak emekli olmuş, Antalya'da kendine yazlık almış,

kendini demek çalışmalarına adanmış, vur patlasın çal oynasın akşamlar geçirdiği bir dönemdir. Vitraycı arkadaşının ise işi ilerlemiş üç kişisel sergi açmıştır. Kızı koleji bitirdikten sonra bursla Amerika'da bir üniversiteye gitmiştir. Orada tanıştığı işletmeci yabancı bir adamla evlenmiş ve adam Müslüman olmuştur. Bu yüzden gitmiştir anlaticı Mersin'e. Arkadaşı ile görüşmek için. Onunla eski günleri konuşmak hiç aklında yoktur ama konu açılmıştır. Arkadaşı Mersin'e ilk geldiği günü anlatıp, ona küstüğünü bildiğini söylemiştir. Anlaticı kabul etmese de düğününe ve doğumuna gelmemesini sebep göstererek bunun doğruluğunu savunmuştur. Anlaticı üzerinde durmaz. Çok genç olduğunu unutmalarının iyi olacağını belirtir. Arkadaşı, unutmamanın en sağaltıcı duygu olduğuna inanmıştır. Dostlukları için hep martılar çizdiğini söylemiştir. Yalnızlığın ne olduğunu anladıkça çizdikleri artmıştır. Anlaticı hepsinin geride kaldığını söylemiştir. Sonra ki dost sokaklarda dolaşmış, tantuniciye gidip tıka basa karınlarını doyurmuş ve şalgam suyu içmişlerdir. Aynı eski günlerdeki gibi çok gülmüşlerdir. O anki gerçek özgürlüklerinin tadına vara vara şalgamın likörden daha keyifli olduğuna karar vermişlerdir. Ancak altmış yaşında bunu fark edebilmişlerdir.

TEMALAR

Dostluk İki yakın dostun ayrı şehirlerde yaşamaya başlamalarıyla beraber birbirlerinden uzaklaşmaları öykünün ana konusudur. Anlaticı, evlenip uzak bir şehre taşındığı için arkadaşına küsmüş, ne düğününe gitmiş ne de doğum yaptığı zaman onu ziyaret etmiştir. Onun yaşadığı Mersin ilinden nefret etmesi de duygularının derinliğini göstermektedir. Hatta hali vakti yerinde biri ile evlenip, çocuk sahibi olup, birkaç sergi açınca hayatının olağan akışında, onsuz ve güzel ilerlediği hissine kapılmıştır. Altmışlı yaşlarına geldiklerinde tekrar görüştüklerinde anlaşılır ki evlenen arkadaş da her daim onun yokluğunu hissetmiş, onu hatırladıkça vitraylarına martılar çizerek yalnızlığına anlam katmıştır.

YAŞLI ADAM VE DENİZ

ÖYKÜ

Yaşlı adam Yaşlı adamın oturduğu yerden zeytin ağaçları gözükmektedir. Buldukları yerde güneş ışığı olmasa da terliyorlardır. Hava bezginlik veriyordur. Yaşlı adam ilerisini gösteriyordur. Turunculaşmaya başlayan zeytin dallarını işaret etmektedir. Buldukları yerin arkasından da deniz sesi gelmektedir. Bir yandan da çocuk sesleri vardır. İleriki tepelerden gelen kekik kokusu yayılır ve sanki yaşlı adam kokunun geldiği yeri de eliyle gösteriyor gibidir.

TEMALAR

Doğa Doğanın sesleri, renkleri, kokusu ve hissettirdiklerinin yaşlı bir adam aracılığıyla anlatıldığı kısa öyküde betimleyici ifadeler çokça yer almıştır. Adamın ailesi ile birlikte olduğu, havanın bunalıcı sıcaklığına rağmen doğanın onlara sunduklarının okuyucuya ferahlık hissettirdiği söylenebilir.

VEDASIZ DOSTLAR

ÖYKÜ

Arkadaş ile son veda Anlaticı bir veda için arkadaşını buluşacaktır. Çingenelerden alınmış dört gülle gelmiştir. Vedalara alışkın olduğunu söyleyerek elmalı kek ve çay yapmıştır. Bu sırada eski günleri anımsar. Arkadaşının yine bir sevgilisi vardır, ayağı kırık ve alçıdadır. Ülke de ne kadar çok ezan okunduğunu belirttiği bir gündür. O günler çok geride kalmıştır. Ülkede okunan ezan sesleri artmıştır. O zamana kadar bir sürü aşk yaşamıştır. Erkeklerin onun çocuksu güzelliğine taptığını söyler. Sultanahmet'in çay bahçelerinde buluşup, her buluşma da bir vedayı saklıyor gibidirler içlerinde. Ayrılırken dudaklarını öpüp gözlerine derin bakmakta olduğunu belirtip, ellerinin inanılmaz yumuşak olduğunu söyler. Anlaticıya göre, vedaları onunla yaşadığı her macerada ve konuşmalarının sonunda yaşamıştır. Sonunda yaşamın böyle bir şey olduğuna karar vermiştir. Vedalar yeni merhabalardır aslında. Ama sonrasında hiç mektuplaşmamışlardır.

TEMA

Ayrılık/Arkadaşlık İçten içe arkadaşına aşık olduğu hissedilen anlaticı, onunla her buluşması içinde bir veda taşısa da bu adı önceden belli olan bir ayrılıktır bu kez. Vedalara alışkın olduğunu söyleyerek olağan karşıladığı görülür. Öyküye göre vedalar yeni merhabalardır. Ama bu son görüşmelerinden sonra bir kez bile mektuplaşmamışlardır.

KISKANÇ KADIN

ÖYKÜ

Taşınma hazırlıkları Anlatıcı evini topluyordu. Taşınacaktır. Bodrum katında bir yerde oturuyorken taşınma kararı almıştır. Ortalık karışıktır. İçinden her şey yeni başlıyor diye düşünüp, etrafındakilerin kiskanacağını düşünür. O sırada kapı çalınır. Yıllardır tanıdığı kuzeni elinde yeni evinin ödenmiş su faturaları ile gelmiştir. Sabah erken saatlerdir. Anlatıcının üstünde ise kendini pek de iyi hissettirmeyen dizleri bolarmış, yanlış derecede yıkanmış siyah eşofmanı vardır. Kuzenini içeri davet edip çay suyu koyar. O günden daha sonra hoşlanmayacağına inanıyordu. Nedeni ise ne kuzeni, ne eşofmanı, ne de uykusuzluğudur.

Anlatıcının hayatına dair Kuzeni bütün aşklarını biliyordu. Bir tek aşklarını değil hayatı ile ilgili yolunda gitmeyen durumları, kendini geliştiremediği için çok sinirlendiğini, hiçbir şey yapamayınca biraz daha işe yaramak için yüksek lisans yaptığını vs biliyordu. İki yıl yüksek lisans ile uğraşmıştı. Kuzeni ise bu iki yılında ona iyi gelmediğini biliyordu. Ona evini değiştirmesini tavsiye eder. Geçmişini düşünür. O geçmişte balıcı çocuklara ağlamış, kendine yakan kadınlara, çocukların dayak yemesine ağlamıştır. Bütün sülalesine yetecek kadar gözyaşı dökmüştür ve o sırada sülalesinde bir sürü güzel şeyde olmuştur. Düğünler, sünnetler, doğumlar, kutlamalar... Pek bir şey değişmeyecektir. Ama iki gün düşündükten sonra kiralık ev derdine düşmüştür ve bunu tesadüf olmadığını düşünür. Yeni ev sahibi ile iyi anlaşmalıdır. Manzarası güzeldir. Kuzeni hayatının sonuna kadar en iyi arkadaşı olacaktır ve sülalesi onu her zaman bağrına basacaktır. Artık öbek öbek bir geleceği var gibi hissediyordu. Bu yüzden kısaç da olmamalıdır diye düşünür.

TEMALAR

Kıskançlık/Mutsuzluk Bodrum katından, bir binanın yüksek katına taşınan kadın hayatının yeni başladığını hissetmektedir. Yıllardır ne kendinden, ne işinden, seçimlerinden memnun olmamıştır ve yüksek lisansını bile kutlarken aslında sadece bir şey yapmış olmak için yüksek lisans yaptığını görmezden gelmiştir. Anlatıcının, etrafındaki üzülecek olayları atlamayıp hepsine gözyaşı döktüğü ama güzel olayları görmezden geldiği hissedilmektedir. Bunun nedeni de kendini başarısız, eksik hissettiği yaşamı, diğer yaşamlara karşı kıskançlığıdır. Şimdi ise öncelikle evini değiştirerek, evinin manzarası ve diploması sayesinde, hep yakın arkadaşı olarak hayatında var olacak kuzeni ile yeni hayatına devam edecektir ve kendini şanslı görmelidir. Kıskanma sırası başkasındadır.

PERENDE

ÖYKÜ

Perende atlama çalışmaları Kod adı müdür olan ve emekli olana kadar sicilini temiz tutmak için memurlarına göz açtırmayan müdür, anlatıcı tarafından ejderha olarak tanıtılmaktadır. Aslında memuriyeti, yönetimi temsil eden kişilere verdiği isimdir. Çünkü kendisini de memur rütbe ve maaşı son derece düşük başka bir ejderha olarak isimlendirmiştir. Müdür, buldukları okulda on beş yıldır müdürlük yapmaktadır. Son zamanlarda tek amacı perende atlamaya çalışmaktır ve bu üç sanyelik eylemi yapmanın çok zor olduğunu, iki ay disiplinli şekilde çalışmak zorunda kaldığını belirtiyordu.

Elips şeklinde perende atmak Okuldakiler onun çalışmalarını ilgiyle takip ediyor ve eylemini gerçekleştirmesini umuyorlardı. Anlatıcı, 360 derecelik perendeden vazgeçip elips şeklinde, basık bir çember tarzında atlamayı daha keyifli bulur. Üç yüz altmış derecelik perende atlamak için çabalama gerekliliği görmemeye başlar. Perende atış tarzı özerliğini belirtiyor gibidir. Bir süre sonra hayatındaki tüm davranış biçimlerine yansımıştır bu seçim. Kendini hiçbir zaman ejderha gibi hissetmediğinden müdürle uğraşmaya karar verir. Okula bir gün geç gider. Müdürün bundan çok rahatsız olacağını biliyordu. Nitekim müdür onu çok kızgın karşılar. Yanındaki memurlara eşit davranan, vergisini veren namuslu bir memur olduğunu söyleyip ona ceza vermesi gerektiğini söyler. Anlatıcı o anlık peki deyip kaderine razı olmuştur. Ama bir yandan da onu görmezden gelmekte, kendi özerliğini kurmaya çalışmaktadır. Perende atmak için alınan beden eğitimini bir cambazın aldığı eğitime benzetmektedir. İpte yürüyen bir cambaz gibi hissediyordu.

İnce ip üstündeki cambaz Hikayenin başka bir kısmında anlatıcı bir cambazhane tasviri yapar ve anlatıcı çocukken orada eğitim almış, kimsesiz biri gibi kendisini anlatır. Şartlar zordur, herkes kabul edilmeyordur ama avantajları da vardır. İp üstünde yürümeye çalışmasını ise sembolik olarak kullanıyor gibidir. Hayatın zorlukları ile baş ediyor, bir yandan ipteki yürüyüşünü, yani hayatını tamamlamaya

çalışıyordu. İpe ilk çıktığı an heyecan ve korku duyulmasının normal olduğunu ama ince ipte ilerledikçe aynı evde olma hissi gibi daha bildik, güvende hissetmeye başlanacağını, şanslıysa ip teki yürüyüşünü her türlü olumsuzluğa rağmen tamamlayıp bir perende ile kutlayabileceğini belirtmiştir.

TEMALAR

Özerklik/Özgürlük Öyküde semboller, metaforlar çokça kullanılmıştır. Anlatıcının duyguları, olaylara bakışı zengin ve farklı zihin yapısını yansıtmaktadır. Perende atmak için istikrarlı ve disiplinli çalışması, kendine has bir stil geliştirmesi ve bu özgünlüğü hayatının diğer alanlarına yansıtmaya çalışması onu değiştirir. Beklenen, olması gerektiği gibi ve tamamen düzgün üç yüz altmış derecelik perende atmak yerine elips şeklinde atmayı tercih etmiştir. Karakterin özerkliği ilk önce perende atış tarzından gelse de daha sonra bu durum hayatının tüm davranış biçimlerine yansımıştır. En sonunda anlatıcının amacı kendini sosyal demokrat olarak gören müdürün dikkatini çekmek, kendisine baktırmak ve durumu yönetmek kısmına gelir. Bir çeşit başkaldırı gibidir. Varlığını olduğu gibi kabul ettirme çabasıdır.

Toplumsal eleştiri Okul müdürü bir ejderhaya benzetilir ve olumsuz bir anlatım ile ifade edilmektedir. Anlatıcı, kendisini de düşük rütbeli ve maaşlı bir memur olarak, ejderhalardan biri olarak anlatmaktadır. Fakat ejderha olmayı beceremediğini söyler. Burada toplumdaki otorite, yönetici figürlerine eleştiri olduğunu söylemek mümkündür. Anlatıcı okul müdürünün öğretmen ve öğrencilerden beklediği mükemmellik, kurallara tam biat ve kusursuz uyum konusundaki tavrını kırmaya çalışır ve bilerek işe geç gider.

Hayatın döngüsü Perende atarak, üç yüz altmış beşlik bir dönüşüm yapmak ve ince bir ipin üstünde, baştan sonuna kadar düşmeden cambaz gibi ilerlemek hayatın döngüsünün sembollerini olarak verilmiştir. Aynı bir ömrü tamamlamak gibidir. Hayatta da zorluklar, engeller, güven, sevgi gibi duygular vardır. Bu aynı perende atmayı öğrenirken bedenini alıştırmak zorunda olduğu aşamalar, ip üstünde yürümeyi öğrenmeye çalışan cambazların aldıkları zorlu eğitimler ve bunları yaparken başına gelebilecek ihtimaller gibidir.